

תפסיר רס"ג

יא) ואנפסדת אלארץ בין ידי אללה. ואמתלת צלמא: יב) וראהא אד' אנפסדת. באן אפסד כל בשרי. טריקה עליהא: יג) פקאל אללה לנוח. קד דני' אגל כל בשרי בין ידי' אד' אמתלת אלארץ. מן קבלהם צלמא. והאנא מהלפקם מנהא: יד) אצנע לך תאבות מן

חם ואת-יפת: ואוליד נח תלתא בנין: ית שם ית חם וית יפת: ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס: ואתחבלת ארעא קדם יי:

ואתמליאת ארעא חטופין: וירא אלהים את-הארץ והנה

נשחתה כי-השחית כל-בשר את-דרכו על-

הארץ: וחזא יי. ית ארעא והא אתחבלת. ארי חבילו כל בסרא.

אנש אורחיה על ארעא: ס דג ויאמר אלהים לנח קח

כל-בשר בא לפני-מלאה הארץ חמס

מפניהם והנני משחיתם את-הארץ: ואמר יי לנח.

קצא דכל בסרא על לקדמי. ארי אתמליאת ארעא. חטופין מן קדם

עובדיהון בישיא. והאנא מחבילהון עם ארעא: ד עשה לך

תבת עצי-גפר קנים תעשה את-התבה

— כ"י —

אנדדלמוסיא באה לעולם והורגת טובים ורעים: כי מלאה הארץ חמס. לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל: את הארץ. כמו מן הארץ, ודומה לו (שמות ט כט) פצאתי את העיר, מן העיר, (מ"א טו כג) חלה את רגליו, מן רגליו. דבר אחר את הארץ עם הארץ, שאף שלשה טפחים של-עומק המחרשה נמודו ונטשטשו: יד עשה לך תבת. הרבה ריח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה

(ש"א יב יט) התפלל בעד עבדיך להבא, (מלכים א ח מז) ובא והתפלל אל הבית הזה, לשון עבר, אלא שהוי"ו שבראשו הופכו להבא: יא ותשחת. לשון ערוה ועבודה זרה, כמו (דברים ד טו) פן תשחתנו, כי השחית כל בשר וגוי: ותמלא הארץ חמס. גזל: יב כי השחית כל בשר. אפילו בהמה הנה ועוף נזקקין לשאינן מינן: יג קח כל בשר. כל מקום שאתה מוצא ונות ועבודה זרה,

תפסיד רס"ג

כִּשְׁב אֱלֹשִׁמְשָׁאֵר. וְאַצְנַעְהָא
טְבִקְאָתָא. וְקַפְרָהָא. מִן דְּאִכְלִי
וּמִן כִּי־אֵרֵג בְּאַלְקִפְאָר:
(טו) וְהָדִיא מְקַדְדָר מָא
תְּצַנְעָהָא. תִּלְאָתִי מֵאִיהִ
דִּרְאֵע טוֹלְהָא. וְכִמְסִין
עֲרִצָּהָא. וְתִלְאָתִין סְמִקְהָא:
(טז) וְאַצְנַע לְהָא צִי־אָא. וְאִלִּי
דִּרְאֵע תְּכַמְלֵהָא מִן אֱלֵעִלוּ.
וְצִיִּיר לְהָא בֵּאֲבָא פִי גְאֻנְבָהָא.
אֲסַפְּאֵלָא. וְתִי־אֲנִיא וְתִי־אֲלִתִּיא
תְּצַנְעָהָא: (יז) וְהָאֲנָא אֲתִי

וְכִפְרַת אֶתְּךָ אֶתְּךָ מִבֵּית וּמִחוּץ

בְּכֹפֶר: עֶבֶיד לָךְ תִּיבְתָא דְאֵעִין
דְּקַדְרוּס. מְדוֹרִין תְּעֵבִיד יֵת תִּיבְתָא.

וְתַחֲפִי יֵתָהּ מְגִיו וּמִפְּרָא בְּכּוֹפְרָא:

וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֶתְּךָ

שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִמָּה אַרְבֵּי

הַתְּבָה חֲמֵשִׁים אִמָּה

רַחֲבָה וּשְׁלֹשִׁים אִמָּה

קוֹמְתָהּ: וְדִין. דְּתַעֲבִיד יֵתָהּ. תִּלְתָּ

מָאָה אֲמִין. אֹרְכָא דְתִיבְתָא. חֲמֵשִׁין אֲמִין פּוֹתִיָהּ. וְתִלְתִּין אֲמִין רוֹמָה:

צֹהַר | תַּעֲשֶׂה לַתְּבָה וְאֶל-אִמָּה תְּכַלְנָה

מִלְמַעְלָה וּפְתַח הַתְּבָה בְּצַדָּהּ תְּשִׂים תַּחְתָּיִם

שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה: נִיהוֹר תַּעֲבִיד לְתִיבְתָא. וְלֵאמָתָא

תִּשְׁכַּלְלָנָה מִלְעִילָא. וְתִרְעָה דְתִיבְתָא בְּסִטְרָה תִּשְׂוִי. מְדוֹרִין אֲרַעְאִין.

תַּנְנִינִין וְתִלִּיתָאִין תַּעֲבֹדְנָה: **וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא**

— כִּסִּי —

וְעוֹד כְּדִי שְׁלָא יָרִיחַ אוֹתוֹ צְדִיק רִיחַ רָע
שְׁלִי-זָפְתָא, אֲבָל כָּאֵן מִפְּנֵי חוֹק הַמַּיִם וּפְתַחַה
מִבֵּית וּמִבְּחוּץ: טז **צֹהַר.** יֵשׁ אוֹמְרִים חֲלוּן,
וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֲבָן טוֹבָה הַמְּאִירָה לְהֵם: וְאֶל
אִמָּה תְּכַלְנָה מִלְמַעְלָה. כְּסוּיָהּ מִשְׁפַּע
וְעוֹלָה עַד שְׁהוּא קְצַר מִלְמַעְלָה וְעוֹמֵד עַל
אִמָּה, כְּדִי שְׂוִיבוּ הַמַּיִם לְמִשְׁהָ: **בְּצַדָּהּ**
תְּשִׂים. שְׁלָא יִפְלוּ הַגְּשָׁמִים בָּהּ: **תַּחְתָּיִם**
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים. שְׁלֹשׁ עֲלִיּוֹת זוֹ עַל גֵּב זוֹ,
עֲלִיּוֹנִים לְאָדָם, אֲמַצְעִים לְמְדוֹר לְבִהְמָה

כְּדִי שְׂוִיבוּ אֲנָשִׁי דוֹר הַמִּבּוּל עוֹסֵק בָּהּ
מָאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ מַה זֹאת
לָךְ, וְהוּא אוֹמֵר לְהֵם עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהֵבִיא מִבּוּל לְעוֹלָם, אוֹלִי יִשׁוּבוּ: **עֲצִי גִפְר.**
כִּף שָׁמוֹ. וְלָמָּה מִמִּין זֶה עַל שֵׁם גִּפְרִית,
שְׁנַגְזוֹר עֲלִיהֶם לְהַמְחֹת בּוֹ: **קָנִים.** מְדוֹרִים
מְדוֹרִים לְכָל בְּהֵמָה וְחַיָּה: **בְּכֹפֶר.** זָפְתָא
בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי. וּמְצִינּוּ בְּתִלְמוּד כּוֹפְרָא.
בְּתִיבְתּוֹ שְׁלִי-מִשְׁהָ, עַל יְדֵי שְׁהִיוּ הַמַּיִם
תְּשִׂים, דִּיָּה בְּחוּמְרֵי מִבְּכָנִים וְזָפְתָא מִבְּחוּץ.

תפסיר רס"ג

בטופאן אלמא ני"נ באלטופאן
 מא [עלי אלארץ. לאהלך כל
 בשרי. פיה רוח אלחיה. מן
 תחת אלסמא. וכל מא פי
 אלארץ יתופא: יח) ואת'בת
 עהדי מעד. ותדכיל אלי
 אל'תאבות. אנת ובניך. וזוגתך
 ונסא בניך מעד: יט) ומן כל חי.
 מן גמיע אלבשר. אזואגא מן
 אלפל. תדכילהם אלי אל
 תאבות ליחיון מעד. ד'כר ואנתי
 יכונו: כ) מן אלטאיר ד'כר

את-המבול מים על-
 הארץ לשחת כל-בשר
 אשר-בו רוח חיים מתחת
 השמים כל אשר-בארץ
 יגוע: ואנא. האנא מייתי ית טופנא
 מיא על ארעא. לחבלא כל בסרא.
 דביה רוחא דחיי. מתחות שמיא. כל
 דבארעא ימות: יח) והקמתי את-
 בריתי אתך ובאת אל-

התבה אתה ובניך ואשתך ונשי-בניך אתך:
 ואקים ית קימי עמד. ותיעול לתיבתא. את. ובנד. ואתך ונשי בנד
 עמד: יט) ומכל-החי מכל-בשר שנים מכל
 תביא אל-התבה להחית אתך זכר ונקבה
 יהיו: ומכל דחי. מכל בסרא. תרין מכולא. תעיל לתיבתא
 לקיימא עמד. דכר ונקבא יהון: כ) מהעורף למינהו

— רס"י —

תחתיים לזבל: יו) ואני הנני מביא. הנני
 מוכן להספם עם אותם שורוני ואמרו לפני
 כבר (תכליס ח ט) מה אנוש כי תזכרנו: מבול.
 שבלה את הכל. שבלבל את הכל. שהוביל
 את הכל מן הגבוה לנמוך. וזהו לשון אנקלוס
 שתרגם טופנא שהציף את הכל והביאם
 לבבל שהיא עמוקה. לקף נקראת שנער

זולק הרקדוק: יח) והקמתי את בריתי. כל אוריתא חסר בר מן חד מלא יו"ד והקימתי כתיב,
 דאם בחקתי. וחמשה כתיב כן בנביאים וכתובים, ושלשה מלא דמלא:

תפסיר רס"ג

לאצנאפה. ומן אלבהאים
 לאצנאפהא. ומן סאיר דביב
 אלארץ' לצנופה. אזואגא מן
 אלכל. ידכ'לון אליך ליחיון:
 כא) ואנת כ'ד' לך. מן כל
 טעאם יוכל. וצ'מה אליך. פיכון
 לך. ולהם מאכלא: כב) פצנע
 נוח. כגמיע מא אמרה אללה.
 כד'אך צנע: ז א) וקאל אללה
 לנוח. אדכ'ל אנת וגמיע אלך
 אלי' אלתאבות. פאני ראיתך.
 צאלחא בין ידיי פי הד'א
 אלגיל: ב) מן גמיע אלבהאים

ומן הבהמה למינה מכל
 רמש האדמה למינהו
 שנים מכל יבאו אליך
 להחיות: מעופא לזונהי. ומן
 בעירא לזנה. מכל. רחשא דארעא
 לזונהי. תרין מפולא. ייעלון לותך
 לקימא: כ) ואתה קח-לך
 מכל-מאכל אשר יאכל
 ואספת אליך והיה לך

ולהם לאכלה: ואת סב לך. מכל מיכל דמתאכיל. ותכנוש
 לותך. ויהי לך. ולהון למיכל: כב) ויעש נח פכל אשר
 צנה אתו אלהים פן עשה: ועבד נח. פכל. דפקיד יתיה.
 יי פן עבד: (שעי) ד) ויאמר יהוה לנח בא-אתה
 וכל-ביתך אל התבה פי-אתך ראיתי צדיק
 לפני בדור הזה: ואמר יי לנח. עול את וכל אנש ביתך
 לתיבתא. ארי יתך חזיתי. זפאי קדמי בדרא הדין: ב) מכל |
 הבהמה הטהורה תקח-לך שבעה שבעה

רס"י

אחד זכר ואחד נקבה: כ מהעוף למינהו.
 אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם.
 ומאליהם באו וכל שהתיבה קולטתו הכניס
 בה: כב) ויעש נח. וזה בגזן התבה:
 ד) כי אותך ראיתי צדיק. ולא נאמר
 צדיק תמים. מפאן שאומרים מקצת שבחו
 של-אדם בפניו וכלו שלא בפניו:
 ז הטהורה. העתידה להיות טהורה
 לישראל. למדנו שלמד נח תורה: שבעה
 שבעה. כדי שיקריב מהם קרבן בצאתו:

תפסיר רס"ג

אלטאהרה. תאכיד' סבעה
 סבעה די'פורה ואנאתיא. ומן
 אלבהאים. אלת' ליסת
 בטאהרה. זוגין די'פורה
 ואנאתיא. ג) ואיציא מן טאיר
 אלסמא סבעה סבעה די'פורה
 ואנאתיא. ליחיון (נ"א: ליחיא
 נסלהם) עלי' וגה אלארץ:
 ד) פאן בעד סבעה איאם.
 אנא ממטר עלי' אלארץ.
 ארבעין יומא. וארבעין
 לילה. ואמחו גמיע אלאנאם
 אלדין צנעתהם. ען וגה
 אלארץ: ה) ועמל נח.
 כגמיע מא אמרה אללה:

אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה
 אֲשֶׁר לֹא טָהָרָה הוּא שְׁנַיִם
 אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ: מִכָּל בְּעִירָא דְכָבֵא.
 תִּסַּב לָךְ. שְׁבַעַה שְׁבַעַה דְּכַר וְנוֹקְבָא. וּמִן
 בְּעִירָא. דְּלִיתוּהִי דְכִי. תִרְיִן דְּכַר וְנוֹקְבָא:
 גַּם מִעוֹף הַשָּׁמַיִם שְׁבַעַה
 שְׁבַעַה זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיִּים
 זָרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: אִף
 מִעוֹפָא דְשַׁמַּיָא. שְׁבַעַה שְׁבַעַה דְּכַר
 וְנוֹקְבָא: לְקַיְמָא זָרַעַא עַל אִפִּי כָל
 אֲרַעָא: דַּ כִּי לַיָּמִים עוֹד
 שְׁבַעַה אֲנֹכִי מִמְטִיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבַּעִים יוֹם
 וְאַרְבַּעִים לַיְלָה וּמַחִיתִי אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר
 עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: אֲרִי לְזִמְן יוֹמִין עוֹד שְׁבַעַה.
 אֲנָא מַחִית מִטְרָא עַל אֲרַעָא. אַרְבַּעִין יָמִין. וְאַרְבַּעִין לַיְלָוִן. וְאַמְחִי.
 ית כָּל יְקוּמָא דְעַבְדִּית. מֵעַל אִפִּי אֲרַעָא: דַּ וַיַּעַשׂ נֹחַ
 כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יְהוָה: וַעֲבַד נֹחַ. כְּכֹל דְּפַקְדִּיהַּ יי:

רס"ד

בשנת שש מאות שנה לחיי נח: כי לימים
 עוד. מהו עוד. זמן אחר זמן. זה נוסף על
 מאה ועשרים שנה: ארבעים יום. כנגד
 יצירת הולד שקלקלו להטריח ליוצרים לצור
 צורת ממזרים: כ ויעש נח. זה ביאתו
 לתבה:

ג גם מעוף השמים וגי'. בטוהורים הכתוב
 מדבר. וילמד סתום מן המפורש: ד כי
 לימים עוד שבעה. אלו שבעת ימי אבולו
 של־מתושלח הצדיק שהס הקדוש ברוך הוא
 על כבודו ועכב את הפרענות. צא וקשוב
 שנותיו של־מתושלח ותמצא שהם כלים

תפסיר רס"ג

(ו) וּפָאן נוח. אבן סת מאיה' סנה. חין פאן מא אלטופאן עלי אלארץ: (ז) פִּדְכִיל נוח. ובניה. וזוגתה ונסא בניה. מעה אלי אלאתאבות. מן קבל מא אלטופאן: (ח) מן אלבהאים אלטאהרה. ואלבהאים אלתי ליסת בטאהרה. ומן אלטאיר. וסאיר אלדאב עלי אלארץ: (ט) אַזּוּאגַא אַזּוּאגַא. דְּכִלוּ אלי נוח. אלי אלאתאבות ד'פור ואנאת'. כמא אמרה אללה: (י) וְלמא פאן בעד סבעה איאם. פאן מא אלטופאן עלי אלארץ:

וְנֹחַ בֶּן-שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
וְהַמְּבּוּל הָיָה מִיַּם עַל-
הָאָרֶץ: וְנֹחַ. בַּר שִׁית מֵאָה שָׁנָיִן.
וְטוֹפָנָא הָוָה. מִיָּא עַל אַרְעָא: וַיֵּבֵא
נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי-בָנָיו
אִתּוֹ אֶל-הַתְּבֵה מִפְּנֵי מִי
הַמְּבּוּל: וְעַל נֹחַ. וּבְנוֹהֵי.
וְאִתְתִּיָּה וּנְשֵׁי בְנוֹהֵי. עִמָּיה לְתִיבְתָא.
מִן קָדָם מִי טוֹפָנָא: מִן-הַבְּהֵמָה
הַטְּהוֹרָה וּמִן הַבְּהֵמָה

אֲשֶׁר אֵינְנָה טְהוֹרָה וּמִן-הָעוֹף וְכָל אֲשֶׁר-רִמְשׁ
עַל-הָאָדָמָה: מִן בְּעִירָא דְכִיָּא. וּמִן בְּעִירָא. דְּלִיתוּהֵי דְכִי. וּמִן
עוֹפָא. וְכָל דְּרַחֵישׁ עַל אַרְעָא: שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל-נֹחַ
אֶל-הַתְּבֵה זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים
אֶת-נֹחַ: תְּרִינ תְּרִינ. עָלוּ עִם נֹחַ. לְתִיבְתָא דְכָר וְנוֹקְבָא. כְּמָא
דְּפָקִיד יֵי יֵת נֹחַ: וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמִי הַמְּבּוּל

— רס"י —

ז נח ובניו. האנשים לבד והנשים לבד, לפי שנקטנו אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא שנאסרו בתשמיש המטה, מפני שהעולם היה שרוי בצער: מפני מי המבול. אף נח ט שנים שנים. בלם השוו במנן זה, מן

זלק הדקדוק: ויבא נח. השופר ביו"ד והיא מלעיל: ה וכל אשר-רמש. הטפחא בתיבת וכל, בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

יא) פי סנה' סת מאיה' מן עמר
נות. פי אלשהר אלתאני. פי יום
סבעה' עשר מנה. פי דאלך
אליום. תשקקת עיון אלג'מר
אלעצ'אם. ורואון אלסמא
אנפתחת: יב) ואקאם אלמטר
עלי' אלארץ. ארבעין יומא.
וארבעין לילה: יג) פי דאדת
דאלך אליום דכיל נות. ושם
וחם ויפת בניה. וזוגתה
ות'לאות' נסא בניה. מעהם אלי'

הִיוּ עַל-הָאָרֶץ: וְהָיָה לְזִמְנָא שְׁבַעַה
יָוִם. וּמִי טוֹפְנָא. הוּוּ עַל אַרְעָא:
בְּשָׁנַת שֵׁשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה
לְחַיֵּי-נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בְּשַׁבְּעָה-עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ
בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ
כָּל-מַעֲיֵנַת תְּהוֹם רַבָּה
וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ:

בְּשָׁנַת שִׁית מֵאָה שָׁנַיִן לְחַיֵּי נֹחַ. בִּירְחָא תַנְיָנָא. בְּשַׁבְּעַת עֶסְרָא יוֹמָא
לִירְחָא. בַּיּוֹמָא הַדִּין. אַתְבּוּזְעוּ כָּל מִבּוּעֵי תְהוֹם רַבָּא. וְכוּי דְשַׁמְיָא
אַתְפְּתַחָא: יב) וַיְהִי הַגָּשֶׁם עַל-הָאָרֶץ אַרְבַּעַיִם יוֹם
וְאַרְבַּעַיִם לַיְלָה: וְהָיָה מִטְרָא נְחִית עַל אַרְעָא. אַרְבַּעַיִן יָמִין.
וְאַרְבַּעַיִן לַיְלֹון: יג) בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם-וַחַם
וַיִּפֹּת בְּנֵי-נֹחַ וְאִשְׁתֵּי נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי-בָנָיו
אַתֶּם אֵל-הַתְּבָה: בְּכַרְן יוֹמָא הַדִּין עַל נֹחַ. וְשֵׁם וַחַם וַיִּפֹּת בְּנֵי

— רס"ג —

הפחות היו שנים: באו אל נח. מאליהן:
יא) בחדש השני. רבי אליעזר אומר זה
מרחשון, רבי יהושע אומר זה איר: נבקעו.
להוציא מימיהן: תהום רבה. מדה כנגד
מדה. הם חטאו ברבה רעת האדם (נכאש'ו ס)
ולקו בתהום רבה: יב) ויהי הגשם על
הארץ. ולהלן הוא אומר (פסוק יז) ויהי
המבול, אלא כשהורידן, הורידן ברחמים
שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו

היו למבול: ארבעים יום וגוי. אין יום ראשון
מן המנין לפי שאין לילו עמו, שהרי כתיב
ביום הזה נבקעו כל מעינות, נמצאו ארבעים
יום כלים בעשרים ושמונה בכסלו, לרבי
אליעזר שהחדשים נמנין כסדרן אחד מלא
ואחד חסר, הרי שנים עשר מרחשון
ועשרים ושמונה מכסלו: יג) בעצם היום
הזה. למדה הכתוב שהיו בני דורו אומרים
אלו אנו רואים אותו נכנס לתבה אנו שוכרין

תפסיר רס"ג

אלתאבות: יד) הם וגמיע
אלוחש לאצנאפהא. וגמיע
אלבהאים לאצנאפהא. וסאיר
אלדביב. אלדאב עלי אלארץ
לאצנאפהא. כל טאיר ד'ז גנאת:
טו) ודכילו אלי נוח אלי
אלתאבות. אזואגא אזואגא
מן כל בשרי. פיה רוח אלחיוה:
טז) ואלדאכלין. דכור ואנאת
מן כל בשרי דכילו. כמא
אמרה אללה. ותגב אללה דונה:

נח. ואתת נח. ותלת נשי בנוהי. עמהון
לתיבתא: **המה וכל החיה**
למינה וכל הבהמה
למינה וכל הרמש הרמש
על הארץ למינהו
וכל העוף למינהו כל
צפור כל-כנף: אינון וכל חיתא
לזנה. וכל בעירא לזנה. וכל רחשא.
דרחיש על ארעא לזנהי. וכל

עופא לזנהי. כל צפר כל דפרח: **ויבאו אל-נח**
אל-התבה שנים שנים מכל הבשר אשר-בו
רוח חיים: ועלו עם נח לתיבתא. תרין תרין מכל בסרא. דביה
רוחא דחיי: **והבאים זכר ונקבה מכל-בשר באו**
כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יהוה בעדו:
ועליא. דכר ונוקבא מכל בסרא עלו. כמא דפקיד יתיה יי. ואגין יי
במימריה עלוהי: **שלישי** **ויהי המבול ארבעים יום**

— רס"ג —

והיו הורגים בהם. ופשוטו של-מקרא סגר
כנגדו מן המים וכן כל בעד שבמקרא לשון
כנגד הוא (כראש' כ יט) בעד כל רחם, (מ"ז ז ז)
בעדך ובעד בניך, (איז' ז ז) עור בעד
עור, (סכליס ג ז) מגן בעדי, (ש"א יז יט)
התפלל בעד עבדיך, כנגד עבדיך: **ויתרם**
מעל הארץ. משקעת היתה במים אחת
עשרה אמה כספינה טעונה המשקעת

אותה והורגין אותו, אמר הקדוש ברוך הוא
אני מכניסו לעיני כלם (כ"ח) ונראה דבר מי
יקום: **יד צפור כל כנף.** דבוק הוא, צפור
של-כל מין כנף לרבות חגבים (כנף לשון
נוצה כמו (ויקרא ו יז) ושסע אותו בכנפיו
שאפלו נוצתה עולה, אף כאן צפור כל מין
מראית נוצה): **טו ויסגר ה' בעדו.** הגין עליו
שלא ישברנה, הקיף התבה דבים ואריות

תפסיר רס"ג

יז) ולמא אקאם אלטופאן. ארבעין יומא עלי אלארץ. כתר אלמא. פחמל אלתיאבות. ואתפעת ען אלארץ: יח) ולמא עצים אלמא. וכתר גדא עלי אלארץ. סאת אלתיאבות עלי וגה אלמא: יט) ועצים אלמא. גדא עלי אלארץ. וגטא. גמיע אלגבאל אלשאמכיה. אלתי תחת גמיע אלסמא: כ) ולמא עצים אלמא. כ'מסה' עשר דיראע עלי אלארץ. ותג'טת אלגבאל: כא) תופי כל בשרי דאב עלי אלארץ. מן טאיר אלי בהימה אלי וחש. וסאיר אלדביב

עַל הָאָרֶץ וַיִּרְבוּ הַמַּיִם
וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתְּבֹה וַתֵּרֶם
מֵעַל הָאָרֶץ: וַהֲוֶה טוֹפָנָא. אַרְבַּעִין
יּוֹמִין עַל אַרְעָא. וּסְגִיאוּ מֵיָא. וּנְטְלוּ יַת
תֵּיבְתָא. וְאַתְרַמַּת מֵעַל אַרְעָא:
וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבוּ מְאֹד
עַל־הָאָרֶץ וַתִּלְךְ הַתְּבֹה
עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: וַתְּקִיפוּ מֵיָא.
וּסְגִיאוּ לַחֲדָא עַל אַרְעָא. וּמִהֲלָכָא
תֵּיבְתָא עַל אִפֵּי מֵיָא: וַיִּשְׂאוּ
גְבֻרֹת מְאֹד מְאֹד עַל־
הָאָרֶץ וַיִּכְסּוּ כָּל־הַהָרִים הַגְּבוּהִים אֲשֶׁר־תַּחַת
כָּל־הַשָּׁמַיִם: וּמֵיָא. תְּקִיפוּ. לַחֲדָא לַחֲדָא עַל אַרְעָא. וְאַתְחַפִּיאוּ.
כָּל טוֹרֵיָא רְמֵיָא. דַּתְחוֹת כָּל שָׁמַיָא: כ ב חֲמִישׁ עֶשְׂרֵה אִמָּה
מִלְמַעְלָה גְבֻרוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ הַהָרִים: חֲמִישׁ עֶסְרֵי
אִמִּין מִלְעִילָא. תְּקִיפוּ מֵיָא. וְאַתְחַפִּיאוּ טוֹרֵיָא: כ א וַיִּגְעַע
כָּל־בֶּשֶׂר | הֲרַמְשׁ עַל־הָאָרֶץ בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה
וּבַחַיָּה וּבְכָל־הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל־הָאָרֶץ וְכָל
הָאָדָם: וּמִית. כָּל בְּסָרָא דְרַחֲשֵׁי עַל אַרְעָא. בְּעוֹפָא וּבְבַעֲרָא

— כס"י —

מקצתה במים ומקראות שלפנינו יוכיחו: מלמעלה. למעלה שלגובה כל ההרים
יס ויגברו. מאליהן: כ חמש עשרה אמה לאחר שהשוו המים לראשי ההרים:

תפסיר רס"ג

אלדאב עלי אלארץ. וכל אלנאס: כב) כל מן נסמה רוח אלחיה פי אנפה. מן כל מן פי אלגפאף מאתו: כג) ומחא אלמא כל אלנאם אלדי עלי וגה אלארץ. מן אנסאן אלי בהימה אלי דביב ואלי טאיר אלסמא. ואמתחו מן אלארץ. ותבקא נוח פקט. ומן מעה פי אלתאבות: כד) ולמא עצים אלמא עלי אלארץ. מאיה וכ'מסין יום: ח א) ד'כר אללה נוח. וגמיע אלוחש ואלבהאים.

ובחיתא. ובכל רחשא דרחיש על ארעא. וכל אנשא: כב) כל אשר נשמת-רוח תיים באפיו מפל אשר בחרבה מתו: כל. דנשמת רוח חיינ באפוהי מפל דביבשתא מיתו: כג) וימח את כל-היקום | אשר על-פני האדמה מאדם עד-בהמה עד-רמש ועד-עוף השמים

וימתו מן-הארץ וישאר אך-נח ואשר אתו בתבה: ומחא. ית כל יקומא דעל אפי ארעא. מאנשא עד בעירא עד רחשא ועד עופא דשמיא. ואתמחיאו מן ארעא. ואשתאר ברם נח. ודעמיה בתיבתא: כד) ויגברו המים על-הארץ חמשים ומאת יום: ותקיפו מיא על ארעא. מאה וחמשיין יומין: ח א) ויזכר אלהים את-נח ואת כל-החיה

— רס"י —

כב) נשמת רוח תיים. נשימה של-רוח תיים: אשר בחרבה. ולא דגים שבבים: כג) וימח. לשון ויפעל הוא ואינו לשון ויפעל והוא מגזרת ויפן ויבן. כל תבה שסופה ה"א פגון בנה, מחה, קנה, פשהוא נותן וי"ו יו"ד בראשה נקוד בחירק תחת היו"ד: אך נח.

זולק הדקדוק: כג) וימח. המ"ם רפה וכן כתב אור תורה. ובקצת דפוסים המ"ם דג"ש, והוא טעות גדול רחמנא ליצלן. עיין אור תורה ז"ל: את כל היקום אשר על-. אין כאן פסיק בין תיבת אשר לתיבת על, בכל התיגאן: וימחו. מלרע:

תפסיר רס"ג

וְאֶת־כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
אִתּוֹ בַּתְּבֵה וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים
רוּחַ עַל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁבוּ

הַמַּיִם: ודכיר יי ית נח. וית כל חיתא
וית כל בעירא. דעמיה בתיבתא. ואעבר
יי רוחא על ארעא. ונחו מיא:
ב ויסכרו מעינת תהום
וארבת השמים ויכלא

אלדין מעה פי אלתאבות.
פאמר אללה ריח עלי
אלארץ. סכן בהא אלמא: (ב)
ואנסדת עיון אלג'מר. ורואון
אלסמא. ואנחבס אלמטר מן
אלסמא: (ג) פתראגע אלמא
עלי אלארץ. כל מא מד רגע.
ונקזן אלמא בעד מאיה'
וכ'מסין יומא: (ד) פאסתקרת
אלתאבות פי אלשהר
אלסאבע. פי יום סבעה עשר

הַגִּשְׁם מִן־הַשָּׁמַיִם: ואסתכרו מבועי תהומא. וכוי דשמיא.
ואתכלי מטרא מן שמיא: ג וישבו המים מעל הארץ
הלוך ושוב ויחסרו המים מקצה חמשים
ומאת יום: ותבו מיא. מעל ארעא אזלין ותיבין. וחסרו מיא.
מסוף. מאה וחמשין יומין: ד ותנח התבה בחדש

— רס"י —

שיש בהם צורך לעולם, כגון חמי טבריא
וכיוצא בהם: ויכלא. (בראשית ו יז)
לא תכלא רחמיה, (בראשית כג ו) לא יכלה
ממך: ג מקצה חמשים ומאת יום. התחילו
לחסור, והוא אחד בסיון. ביצד בעשרים
ושבעה בכסלו פסקו הגשמים הרי שלשה
מכסלו ועשרים ותשעה משבת הרי שלשים
ושנים, ושבת ואדר וניסן ואייר מאה ושמונה
עשר הרי מאה וחמשים: ד בחדש השביעי.
סיון והוא שביעי לכסלו שבו פסקו הגשמים:
בשבעה עשר יום. מכאן אתה למד
שהיתה התבה משקעת במים אחת עשרה

הצדיקים, ורשעתן של רשעים הופכת מדת
רחמים למדת הדין, שנאמר (בראשית ו ט)
וירא ה' כי רבה רעת האדם וגוי ויאמר ה'
אמחה, והוא שם מדת רחמים: ויזכור
אלהים את נח וגוי. מה זכר להם לבהמות,
זכות שלא השחיתו דרכם קודם לכן ושלא
שמשו בתבה: ויעבר אלהים רוח. רוח
תנחומין והנחה עברה לפניו: על הארץ. על
עסקי הארץ: וישבו. כמו (סס"ג ז) בשוף
חמת המלך לשון הנחת חמה: ז ויסכרו
מעינות. כשנפתחו פתיב (ז י) כל מעינות,
וכאן אין פתיב כל, לפי שנשתירו מהם אותן

תפסיר רס"ג

מנה. עליו גבאל קרדא:
 (ה) ופאן אלמא. כל מא מר
 נקזן. אלי אלשהר אלעאשר.
 ופי יום ואחד מנה. צ'הרת רוס
 אלגבאל: ו) ולמא כאן בעד
 ארבעין יומא. פתח נוח פוה
 אלתאבות אלתו צנעהא:

**הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם
 לַחֹדֶשׁ עַל הַרֵי אַרְרָט:
 וַנַּחַת תִּיבְתָא בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה. בְּשִׁבְעַת
 עֶסְרָא יוֹמָא לִירְחָא. עַל טוּרֵי קַרְדּוּ:
 וְהַמַּיִם הָיוּ הַלּוֹף וְחֹסֵר
 עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי**

**בְּעֲשִׂירֵי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים:
 וּמַיָּא. הוּוּ אֲזִלִּין וְחֹסְרִין. עַד יִרְחָא עֶסְרָאָה. בְּעֶסְרָאָה בְּחַד לִירְחָא.
 אַתְחַזִּיאוּ רֵישֵׁי טוּרֵיָא: וַיְהִי מִקַּץ אַרְבַּעִים יוֹם
 וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת-חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה:
 וַהֲוָה. מִסּוּף אַרְבַּעִין יוֹמִין. וַפְתַּח נֹחַ. יַת פּוֹת תִּיבְתָא דְעֶבֶד:**

— רס"י —

גשמים ומאָה וּחֲמִשִּׁים שְׁלֹת־גַּבְרַת הַמַּיִם עַד
 אֶחָד בְּסִינּוֹ, וְאִם אַתָּה אוֹמֵר שְׁבִיעִי לְיִרְיָדָה
 אֵין זֶה סִינּוֹ וְהָעֲשִׂירִי אֵי אִפְשָׁר לְמְנוֹת אֵלֶּא
 לְיִרְיָדָה, שְׂאִם אַתָּה אוֹמֵר לְהַפְסָקָה וְהוּא
 אֵלִיל, אֵי אַתָּה מוֹצֵא בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ
 חֲרָבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, שְׁהָרִי מִקַּץ אַרְבַּעִים
 מִשְׁנָרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים שְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב,
 וְעֲשָׂרִים וְאַחַד יוֹם הוֹחִיל בְּשִׁלְיָחוֹת הַיּוֹנָה,
 הָרִי שְׁשִׁים יוֹם מִשְׁנָרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים עַד
 שְׁחָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְאִם תֹּאמֵר בְּאֵלִיל
 נִרְאוּ נִמְצָא שְׁחָרְבוּ בְּמִרְחָשׁוֹן, וְהוּא קוֹרָא
 אוֹתוֹ רֵאשׁוֹן וְאֵין זֶה אֵלֶּא תִשְׁרִי, שְׁהוּא
 רֵאשׁוֹן לְבְרִיאַת עוֹלָם, וְלָרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הוּא
 נִסָּן: וּמִקַּץ אַרְבַּעִים יוֹם. מִשְׁנָרְאוּ רֵאשֵׁי
 הַהָרִים: אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה.
 לְצַהֵר, וְלֹא זֶה פְּתַח הַתֵּבָה הָעֲשׂוּי לְבִיאָה
 וַיִּצְאָה: זִיְצוּא וְשׁוּב. הוֹלֵךְ וּמִקִּיף סְבִיבוֹת

אֲמָה, שְׁהָרִי כְּתִיב (פְּסוּק ס) בְּעֲשִׂירֵי בְּאַחַד
 לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים, זֶה אָב שְׁהוּא
 עֲשִׂירִי (לְמִרְחָשׁוֹן) לְיִרְיָדַת גְּשָׁמִים וְהֵם הָיוּ
 גְּבוּהִים עַל הַהָרִים חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אֲמָה וְחֹסְרוֹ
 מִיּוֹם אֶחָד בְּסִינּוֹ עַד אֶחָד בְּאָב חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
 אֲמָה לְשָׁשִׁים יוֹם, הָרִי אֲמָה לְאַרְבַּעַת יָמִים,
 נִמְצָא שְׁבַשְׁשָׁה עֶשֶׂר בְּסִינּוֹ לֹא חֹסְרוֹ אֵלֶּא
 אַרְבַּע אֲמוֹת, וְנַחֲהָ הַתֵּבָה לְיוֹם הַמִּחְרָת,
 לְמִדַּת שְׁהִיתָה מִשְׁקַעַת אַחַת עֶשְׂרֵה אֲמָה
 בַּמַּיִם שְׁעַל רֵאשֵׁי הַהָרִים: ס בְּעֲשִׂירֵי וְכוּ
 נִרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים. זֶה אָב, שְׁהוּא עֲשִׂירִי
 לְמִרְחָשׁוֹן שְׁהִתְחִיל הַגֶּשֶׁם. וְאִם תֹּאמֵר הוּא
 אֵלִיל וְעֲשִׂירִי לְכַסְלוֹ שְׁפָסַק הַגֶּשֶׁם, כְּשֵׁם
 שְׁאֲתָה אוֹמֵר בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי סִינּוֹ וְהוּא
 שְׁבִיעִי לְהַפְסָקָה. אֵי אִפְשָׁר לֹאמֵר כֵּן, עַל
 כְּרַחֵף שְׁבִיעִי אֵי אַתָּה מוֹנֵה אֵלֶּא לְהַפְסָקָה,
 שְׁהָרִי לֹא כָלוּ אַרְבַּעִים יוֹם שְׁלִי־יִרְיָדַת

תפסיר רס"ג

(ז) ואטלק אלג'ראב. ואקאם
 יכ'רג וירגע. אלי' אן יבס
 אלמא ען וגה אל'ארץ: (ח) ת'ם
 אטלק אלחמאמה מן ענדה.
 לונצ'ר הל כף אלמא. ען וגה
 אל'ארץ: (ט) פלם תגד
 אלחמאמה מסתקרא לרגלהא.
 פ'רע'ת אליה אלי' אל'תאבות.
 אד' כאן אלמא עלי' גמיע וגה
 אל'ארץ. פ'מד ידה ואכ'ד'הא.
 ואדכ'להא אליה אלי'
 אל'תאבות: (י) פ'צבר סבעה'
 איאם אכ'ר. ועאוד אטלקהא

וַיִּשְׁלַח אֶת־הָעֹרֵב וַיֵּצֵא
 יֵצוּא וְשׁוֹב עַד־יְבֹשֶׁת הַמַּיִם
 מֵעַל הָאָרֶץ: וַיִּשְׁלַח יֵת עֹרֵבָא.
 ונפק מפק ותאיב. עד דיבישו מיא מעל
 ארעא: וַיִּשְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה
 מֵאֵתוֹ לִרְאוֹת הַקָּלוֹ הַמַּיִם
 מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה: וַיִּשְׁלַח יֵת
 יוֹנָה מִלְּוִתִּיהָ. לְמַחֲזִי אִם קָלוֹ מֵיָא.
 מעל אפי ארעא: וְלֹא־מֵצָאָהּ
 הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף־רַגְלָהּ וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל־
 הַתֵּבָה בַּיּוֹמִים עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ
 וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה: וְלֹא אִשְׁבַּחַת
 יוֹנָה מְנוּחַ לְפָרֶסֶת רַגְלָהּ. וַתֵּבֵת לְוִתִּיהָ לְתִיבְתָא. אָרִי מֵיָא עַל אִפִּי כָל
 אַרְעָא. וְאוֹשִׁיט יְדֶיהָ וְנִסְבָּהּ. וְאַעִיל יָתָהּ. לְוִתִּיהָ לְתִיבְתָא: וַיִּחַל
 עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּסֹּף שַׁלַּח אֶת־
 הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה: וְאוֹרִיךְ עוֹד. שְׁבַעַת יוֹמִין אַחֲרָנִין. וְאוֹסִיף.

— כ"י —

ימים שהרי כתיב ויחל עוד שבעת ימים
 אחרים, מפלל זה אתה למד שאף בראשונה
 הוחל שבעה ימים: וישלח. אין זה לשון
 שליחות אלא לשון שלוח, שלחה ללכת
 לדרך, ובזו יראה אם קלו המים שאם
 תמצא מנוח לא תשוב אליו: ויחל. לשון
 המתנה, וכן (איוז כט כ) לי שמעו ויחלו,

התבה ולא הלך בשליחותו שהיה חושדו על
 בת זוגו, כמו ששנינו באגדת חלק (סנכזין קח):
 עד יבשת המים. פשוטו כמשמעו. אבל
 מדרש אגדה מוכן היה העורב לשליחות
 אחרת בעצירת גשמים בימי אליהו, שנאמר
 (מלכים א' יז ו) והערבים מביאים לו לחם
 ובשר: וישלח את היונה. לסוף שבעה

תפסיר רס"ג

מִן אֱלֹתֵי אֲבוֹתַי: יא) פְּגַאת אֱלֹהִים
זִקַּת עֲשָׂא. וְאֵדִיא בְּרִקְקָה זִיתוֹן
מִקְטוּעָה פִי פִאֵהָא, פְּעֵלָם נוּחַ.
אֵן אֱלֵמָא קֵד כִּף עֵן אֱלֵאֲרֵץ:
יב) פְּצַבֵּר אִיצֵיא סִבְעָה אִיאָם
אֲכִיר. תִּים אֱטִלְקָהָא. פֵּלָם
תְּעֵאֲוֹד אֱלֵרְגוּעֵ אֱלֹהִים אִיצֵיא:
יג) וְלִמָּא פֶאֵן פִי סִנְהֵ אֲחֵדִי
וְסֵת מֵאִיָּה. פִי אֱלִיּוֹם אֱלֵאֲוֹל
מִן אֱלִשְׁהֵר אֱלֵאֲוֹל. גְּצִיב

שִׁלַּח יְת יוֹנָה מִן תִּיבְתָא: יא) וְתֵבָא
אֱלִיּוֹ הַיּוֹנָה לַעֵת עֶרֶב
וְהָיָה עָלֶיהָ זֵית טָרֶף בְּפִיהָ
וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קָלוּ הַמַּיִם
מֵעַל הָאָרֶץ: וְאַתָּה לְוֹתִיָּה יוֹנָה
לְעֵדוֹן רַמְשָׂא. וְהָא טָרֶף זֵיתָא תִבִּיר
מִחַת בְּפוּמָה. וַיֵּדַע נֹחַ. אֲרִי קָלוּ מִיָּא
מֵעַל אֲרַעָא: יב) וַיִּיחַל עוֹד

שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרַיִם וַיִּשְׁלַח אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־
יָסְפָה שׁוּב־אֵלָיו עוֹד: יא) וְאֹרִיךְ עוֹד. שִׁבְעָה יוֹמִין אַחֲרַיִן.
וְשִׁלַּח יְת יוֹנָה. וְלֹא אוֹסִיפֵת לְמִתֵּב לְוֹתִיָּה עוֹד: יג) וַיְהִי בְאַחַת
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ חֲרָבוֹ
הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסַּר נֹחַ אֶת־מִכְסֵה הַתֵּבָה

— רס"י —

לְשׁוֹן מֵאֲמַר, אֲמַרְהָ יִהְיוּ מְזוֹנְוֹתֵי מְרוֹרִין
כְּזִית בְּיָדוֹ שֶׁל־הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מְתוּקִין
כְּדָבָשׁ בִּיָּדֵי בֶשֶׂר וְדָם: יב) וַיִּיחַל. הוּא לְשׁוֹן
וַיִּחַל, אֱלֵא שְׁוָה לְשׁוֹן וַיִּפְעַל וְזֶה לְשׁוֹן
וַיִּתְפַּעַל. וַיִּחַל וַיִּמְתֵּן, וַיִּיחַל וַיִּתְמַתֵּן:
יג) בְּרֵאשׁוֹן. לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הוּא תִשְׁרִי, וְלְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ הוּא נִיטוֹן: חֲרָבוֹ. נַעֲשֶׂה כְּמִין טִיט,

וְהִרְבֵּה יֵשׁ בְּמִקְרָא: יא) טָרֶף בְּפִיהָ. אוֹמֵר אָנִי
שׁוֹכֵר הִיָּה לְכֹן קוֹרְאוֹ פְּעַמִּים לְשׁוֹן זָכָר
וּפְעַמִּים לְשׁוֹן נְקֵבָה, לְפִי שֶׁכֵּל יוֹנָה שֶׁבְּמִקְרָא
לְשׁוֹן נְקֵבָה, כְּמוֹ (ש"ס כ"ג) כְּיוֹנִים עַל אֲפִיקֵי
מַיִם רוֹחֲצוֹת, (יחזקאל ז טו) כְּיוֹנֵי הַגְּאִיּוֹת כָּלָם
הַמּוֹת וְכְמוֹ (סוֹטָא ז א) כְּיוֹנָה פּוֹתֵה: טָרֶף.
חֲטָף וּמְדֻרָשׁ אֲגֻדָּה לְשׁוֹן מְזוֹן, וְדֻרְשׁוֹ בְּפִיהָ,

זוֹלָק הַדְּקֻדּוֹק: יב) וַיִּסַּר נֹחַ. כַּפְשָׁטָא אַחַת וְהִיא מְלַרַע וְכֵן הוּא כִירוּשְׁלַמִּיִם: אֵת מִכְסֵה
הַתֵּבָה. כֵּל דְּסַמִּיךְ בְּשֵׁתֵי נְקוּדוֹת, וְכֵל מוֹכֵרֵת בְּשֵׁלֶשׁ (מַהֲרַ"ם):

שִׁמּוֹ הַמְּזוֹר (י) אֶת־מִכְסֵה הַתֵּבָה. מַה שְׁכַתֵּב בְּחֵלֶק הַדְּקֻדּוֹק כֵּל דְּסַמִּיךְ בְּשֵׁתֵי נְקוּדוֹת וְכוּ' כּוּנְתוֹ לְתִיבַת מִכְסֵה
מִתִּי הִיא בְּצִירֵי וּמִתִּי הִיא בְּסִגוּל.

תפסיר רס"ג

וַיֵּרָא וְהִנֵּה חֲרָבוֹ פָּנִי

הָאָדָמָה: וְהוּא. בְּשֵׁית מֵאָה וַחֲדָא

שְׁנַיִן. בְּקִדְמָאָה בְּחַד לִירְחָא. נְגוּבוֹ מִיָּא

מַעַל אַרְעָא. וְאַעֲדֵי נַח יֵת חוֹפְאָה

דְּתִיבְתָּא. וְחֹזָא. וְהָא נְגוּבוֹ אִפִּי אַרְעָא:

וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁנַיִ בְּשִׁבְעָה

וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֲדָשׁ יבֹשֶׁה

הָאָרֶץ: וּבִירְחָא תִּנְנִיָּא. בְּעֶסְרִין

וְשִׁבְעָה. יוֹמִין לִירְחָא. יְבִישַׁת אַרְעָא: ס

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ לֵאמֹר: ס"ד ס"ה (רביעי)וּמִלִּיל יְיָ עִם נֹחַ לְמִימְרָ: ס"ו צֵא מִן-הַתְּבֵה אֹתָהּ

וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וּנְשֵׁי-בְנֶיךָ אִתְּךָ: פּוֹק מִן תִּיבְתָּא. אַתָּה.

וְאִתְּךָ. וּבְנֶךָ וּנְשֵׁי בְנֶךָ עִמָּךְ: ס"ז כָּל-הַחַיָּה אֲשֶׁר-אִתְּךָ

מִכָּל-בֶּשֶׂר בְּעוֹף בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ

הָרֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ (כ' הוצא) הֵיִצָּא אִתְּךָ וְשָׂרְצוּ

בְּאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל-הָאָרֶץ: כָּל חַיְתָּא דְעִמָּךְ מִכָּל

בְּסָרָא. בְּעוֹפָא וּבְבַעֲרָא. וּבְכָל רַחֲשָׂא. דְרַחֲשֵׁי עַל אַרְעָא אִפִּיק עִמָּךְ.

• כש"י •

שְׁקִרְמוֹ פְּנִיָּה שְׁלִמְעֵלָה: יד בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים. וּיְרִידְתֵּן בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנַיִ בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר, אֱלוֹ אֶחָד עֶשֶׂר יָמִים שֶׁהַחֲמָה יִתְּרָה עַל הַלְּבָנָה, שְׁמִשְׁפֵּט דּוֹר הַמְּבוּל שְׁנָה תִּמְיָמָה הִיָּה: יבֹשֶׁה. נַעֲשֶׂה גְרִיד כְּהַלְכְּתָה: טז אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּנְיָ. אִישׁ

וְאִשְׁתּוֹ, כָּאֵן הַתִּיר לְהֵם תִּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה: יז הֵיִצָּא. הוֹצֵא כְּתִיב הֵיִצָּא קְרִי. הֵיִצָּא, אֲמוֹר לְהֵם שְׂיִצְאוּ. הוֹצֵא, אִם אֵינִם רוֹצִים לְצֵאת הוֹצִיאֵם אִתְּךָ: וְשָׂרְצוּ בְּאָרֶץ. וְלֹא בַתִּיבָה, מִגִּיד שְׂאֵף הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף נֶאֱסְרוּ בַתִּשְׁמִישׁ:

וַיִּתְּלֶדוּן בְּאַרְעָא. וַיִּפְשׁוּן וַיִּסְגּוּן עַל
 אַרְעָא: **וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבָנָיו**
וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ:
 וּנְפַק נֹחַ. וּבְנוֹהֵי. וְאִתְּתִיָּה וּנְשֵׁי בְנוֹהֵי
 עִמָּיה: **כָּל־הַחַיָּה כָּל־**
הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף כָּל
רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
לְמִשְׁפַּחְתֵּיהֶם יֵצְאוּ מִן־
הַתֵּבָה: כָּל חַיָּתָא. כָּל רַחֲשָׂא וְכָל
 עוֹפָא. כָּל דְּרַחֲשֵׁי עַל אַרְעָא.
 לְזִרְעֵיתְהוֹן. נִפְקוּ מִן תֵּיבְתָא:

תפסיר רס"ג

אלֵאָרֶץ. אכִּרְגָהֶם מֵעַד.
 לִיתְּוֹלְדוּ פִי אֵלֵאָרֶץ. וַיִּתְּמְרוּ
 וַיִּכְתְּרוּ עֲלֵיהֶא: (יח) פְּכִרְג נֹחַ.
 וּבְנֵיה. וְזוּגְתָה וְנִסָּא בְּנֵיה מֵעַה:
 (ט) וְגַמִּיע אֱלוֹחֵשׁ וְאַלְדִּיבִיב
 וְאַלְטָאִיר. וְסָאִיר אֱלֹדָאב עֲלֵי
 אֵלֵאָרֶץ. לְאַגְנָאִסְהֶם. כִּרְגוּ מִן
 אֱלִתְּאַבּוֹת: (כ) וּבְנָא נֹחַ
 מִדְּבַחָא לֵלָה. וְאַכִּיד מִן בַּעֲרִי
 אֱלִבְהָאִים אֱלִטְאַהֲרָה. וּמִן
 בַּעֲרִי אֱלִטְאִַיר אֱלִטְאַהֲרָה. וְקָרַב
 צְוֹאֲעַד עֲלֵי אֱלִמְדִּבַּח:
 (כא) פְּקַבֵּל אֱלִלָּה אֱלִקְרַבָּאן
 אֱלִמְרִצִי. וְקָאֵל אֱלִלָּה מִן
 דִּיאֲתָה. לֹא אֲעוּד לַעַן אֵלֵאָרֶץ

וַיִּבְנוּ נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה
הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת
בַּמִּזְבֵּחַ: וּבְנָא נֹחַ. מִדְּבַחָא קָדָם יי. וְנִסִּיב. מִכָּל בְּעִירָא דְכִיָּא.
 וּמִכָּל עוֹפָא דְכִי. וְאַסִּיק עֲלוֹן עַל מִדְּבַחָא: **כֹּא וַיִּרַח יְהוָה**
אֶת־רִיחַ הַנְּיַחֵחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לְבֹו לֹא אֲסַף
לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יַצַּר

— רש"י —

יט לְמִשְׁפַּחְתֵּיהֶם. קָבֵלוּ עֲלֵיהֶם עַל מִנְתַּי
 לְדַבֵּק בְּמִינָן: **כ מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה.** מִהֶם: **כא מִנְעָרִיו.** מִנְעָרִיו פְּתִיב מִשְׁנַעֲרָה
 אָמַר לֹא צָוָה לִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְנִיס לְצֵאת מִמֵּעֵי אֱמוֹ נִתָּן בּוֹ יַצַּר הָרַע:

שִׁמּוֹן הַמּוֹרֵד (י) וַיֵּצֵא־נֹחַ. הַטַּעַם נְטוּיָה וְלֹא טַפְחָא. וּבִתְיָגָן מִנּוּ עֶשֶׂר נְטוּיָה בְּכָל הַתַּנּוּךְ וּבְמַחְבֵּרַת הַתִּיגָן כְּתוּב שִׁישׁ
 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מִקּוֹמוֹת בַּתַּנּוּךְ וּמִשְׁמֶשֶׁת לְאַתְנַחָא בְּלִבָּד. (רש"י"ה)

תפסיר רס"ג

איציא בסבב אלאנסאן. עלי
אן כאטר קלב אלאנסאן. רדי
מן צג'רה. ולא אעוד ונאדה
קתל כל חי כמא צנעת:
כב) ואבדא (קרי: ואבדן)
טול עמר אלארץ. אלזרע
ואלחצאד. ואלקר ואלחם.
ואלקיץ ואלכ'רף. ואלנהאר
ואלליל לא יבטלון: ט א) ובארך
אללה. פי נוח ופי בניה. וקאל
להם. את'מרו וא'כ'ת'רו ועמו

לב האדם רע מנערו
ולא-אסף עוד להבות
את-כל-חי כאשר עשיתי:
וקביל יי ברעוא ית קורבניה. ואמר יי
במימריה. לא אוסף. למלט עוד ית
ארעא בדיל חובי אנשא. ארי. יצרא
לבא דאנשא. ביש מזעוריה. ולא אוסף
עוד. לממחי ית כל דחי כמא דעבדית:
עד כל-ימי הארץ זרע
וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא
ישבתו: עוד כל יומי ארעא. זרועא. וחרעדא. וקורא וחומא. וקיטא
וסתוא. ויימם ולילי לא יבטלון: ט א) ויברך אלהים
את-נח ואת-בניו ויאמר להם פרו ורבו
ומלאו את-הארץ: ובריד יי. ית נח וית בנוהי. ואמר להון.

— רס"י —

סיון: קיץ. קיץ סיון תמוז וחצי אב. הוא
זמן לקיטת תאנים וזמן שמניבשים אותן
בשדות, ושמו קיץ כמו (שמואל ב טו ז)
והלחם והקיץ לאכול הנערים: חום. הוא
סוף ימות החמה קיץ אב ואלול וקצי
תשרי שהעולם חם ביותר כמו ששנינו
במסכת יומא (כט ב) שלחי קייטא קשי
מקייטא: ויום ולילה לא ישבתו. מכלל
ששבתו כל ימות המבול, שלא שמשו
המזלות ולא נפר בין יום ובין לילה:
לא ישבתו. לא יפסקו כל אלה
מלהתנהג כסדרן:

לא אסף. ולא אסף. ככל הדבר לשבועה,
הוא שכתוב (ישעיהו נד ט) אשר נשבעתי
מעבר מי נח, ולא מצינו בה שבועה אלא זו
שכפל דבריו והיא שבועה, וכן דרשו חכמים
במסכת שבועות (לו ב): כז עוד כל ימי
הארץ וגי לא ישבתו. שש עתים הללו
שני חדשים לכל אחד ואחד, כמו ששנינו
קצי תשרי ומרחשון וקצי כסלו זרע, קצי
כסלו וטבת וקצי שבט קור וכי: קור. קשה
מחרף: חורף. עת זרע שעורים וקטניות
החריפין להתבשל מהר. הוא קצי שבט
ואדר וקצי ניסן: קציר. קצי ניסן ואיר וקצי

תפסיד דס"ג

אלארץ: (ב) וכיזככם וד'ערכם
יכונאן. עלי גמיע וחש
אלארץ. וטאיר אלסמא. וכל
מא ידב עלי אלארץ. וסמך
אלבחר פי אידיכם מסלמון:
(ג) וכל דביב טאהר חי. לכם
יכון מאכלא. ככ'ציר אלעשב.
אעטייתכם אלכל: (ד) ואמא
אללחם. פלא תאכלוה בדמה
פאנה נפסה: (ה) ואמא דמאכם
מן אנפסכם פאטלבהא
באלנהי. ומן יד אלחיואן

פושו וסגו ומלו ית ארעא:

וּמֹרְאֵכֶם וְחַתְּכֶם יִהְיֶה
עַל כָּל-חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל
כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכֹל
אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה
וּבְכֹל-דְגַי הַיָּם בְּיַדְכֶם
נִתְּנוּ: וְדַחַלְתְּכוֹן וְאִימַתְכוֹן תִּהְיֶה. עַל
כָּל חַיַּת אֲרֻעָא. וְעַל כָּל עוֹפֵא דְשַׁמַּיָא.
בְּכֹל דְתִרְחִישׁ אֲרֻעָא. וּבְכֹל נוּגֵי יַמָּא

בְּיַדְכֶם מִסִּירֵי: ג כָּל-רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא-חַי לָכֶם יִהְיֶה
לְאֹכְלָה בִּירְק עֹשֵׁב נִתְּתִי לָכֶם אֶת-כָּל: כָּל
רְחֵשָׁא דְהוּא חַי. לְכוֹן יְהִי לְמִיכַל. בִּירְק עֵסְפָא. יְהִיבִית לְכוֹן ית כּוּלָּא:
ד אֲדָ-בֶשֶׂר בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ: בְּרֵם בְּסָרָא.
בְּנִפְשֵׁיהּ דְמִיָּה לֹא תִיכְלוּ: ה וְאֲדָ אֶת-דְּמֵכֶם
לְנִפְשֵׁיכֶם אֲדָרְשׁ מִיַּד כָּל-חַיָּה אֲדָרְשָׁנוּ וּמִיַּד

— כַּשׁ"י —

לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, נִתְּתִי לָכֶם אֶת כָּל: ד בֶּשֶׂר
בְּנִפְשׁוֹ. אֶסֶר לָהֶם אֲבָר מִן הַחַי, כְּלוֹמֵר כָּל
זֶמֶן שְׁנִפְשׁוֹ בּוֹ לֹא תֹאכְלוּ הַבֶּשֶׂר: בְּנִפְשׁוֹ
דָּמוֹ. בְּעוֹד נִפְשׁוֹ בּוֹ: בֶּשֶׂר בְּנִפְשׁוֹ לֹא
תֹאכְלוּ. הָרִי אֲבָר מִן הַחַי וְאִף בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ
לֹא תֹאכְלוּ. הָרִי דָם מִן הַחַי: כ וְאֲדָ אֶת
דְּמֵכֶם. אִף עַל פִּי שְׁהַתְּרַתִּי לָכֶם נְטִילַת
נְשָׁמָה בְּבִהְמָה, אֶת דְּמֵכֶם אֲדָרוּשׁ מִהַשׁוֹפָר

ט וְחַתְּכֶם. וְאִימַתְכֶם כְּמוֹ (610 ו 6) תִּרְאוּ
חַתַּת. וְאֲגִידָה לְשׁוֹן חַיִּית שְׁכַל זֶמֶן שְׁהַתְּיַנּוֹק
בֵּן יוֹמוֹ חַי אֵין אַתְּהָ צְרִיף לְשִׁמְרוֹ מִן
הַעֲבָרִים, עוֹג מְלָף הַבֶּשֶׂן מֵת, צְרִיף לְשִׁמְרוֹ
מִן הַעֲבָרִים, שְׁנַאֲמֵר וּמֹרְאֵכֶם וְחַתְּכֶם
יְהִי, אִימַתִּי יְהִי מֹרְאֵכֶם עַל הַחַיִּית, כָּל
זֶמֶן שְׁאַתֶּם חַיִּים: ג לָכֶם יְהִי לְאֹכְלָה.
שְׁלֵא הָרֵשִׁיתִי לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן לְאֹכּוֹל בֶּשֶׂר
אֲלֵא יִרְק עֹשֵׁב, וְלָכֶם בִּירְק עֹשֵׁב שְׁהַפְקֵרְתִּי

זולק הורקדוק: ג לכם יהיה לאכלה. תיבת לכם בטפחא בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

פאטלבהא באלמנע. ומן יד סאיר אלנאס אטלבהא באלאמר. אי אנסאן קתל אכיה טאלבתה בנפסה: (ו) אן יפון סאפד' דם אנסאן. באנסאן אכיר דמה יספד'. לאן בצורת אללה מסלטה צנעה: (ז) ואנתם פאת'מרו ואכת'רו. ואסעו פי אלארץ' ואכת'רו פיהא: (ח) תם קאל אללה לנוח. ולבניה מעה קאילא: (ט) האנא מת'בת עהדי מעכם. ומע

האדם מיד איש אחיו

אדרש את נפש האדם:

וברם ית דמכון לנפש תכון אתבע. מיד כל חיתא אתבעניה. ומיד אנשא. מיד גבר דיישוד ית דמא דאחיה. אתבע ית

נפשא דאנשא: שפך דם

האדם באדם דמו ישפך

כי בצלם אלהים עשה

את האדם: דיישוד דמא דאנשא.

בסהדין ממימר דייניא דמיה יתאשד. ארי בצלם אלהים. עבד ית

אנשא: **ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה:**

ואתון פושו וסגו. אתילדו בארעא וסגו בה: **ס**

ויאמר אלהים אל-נח ואל-בניו אתו

לאמר: ואמר יי לנח. ולבנוהי עמיה למימר: ט ואני הנני

❁ טריטריטרי בספרי תימן ❁

רש"י

הקדוש ברוך הוא דורש ממנו. כמו שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה והאלהים אנה לידו במסכת מכות (י 3) הקדוש ברוך הוא מומנן לפנדק אחד וכו': **ובאדם דמו ישפך.** אם יש עדים המיתוהו אתם, למה, כי בצלם אלהים וגו': **עשה את האדם.** זה מקרא חסר, וצריך להיות עשה העושה את האדם, וכן הרבה במקרא: **ואתם פרו ורבו.** לפי פשוטו הראשונה לברכה, וכאן לצווי. ולפי מדרשו להקיש מי שאינו עוסק בפריה ורביה לשופך דמים: **ט ואני הנני.** מסכים אני עמך,

דם עצמו: **לנפשותיכם.** אף החונק עצמו אף על פי שלא יצא ממנו דם: **מיד כל חיה.** לפי שקטאו דור המבול והפקרו למאכל חיות רעות לשלוט בהן, שנאמר (תהלים מטיג) נמשל בבהמות נדמו, לפיכך הצרך להזהיר עליהן את החיות: **ומיד האדם.** מיד ההורג במזיד ואין עדים אני אדרוש: **מיד איש אחיו.** מיד שהוא אוהב לו כאח והרגו שוגג אני אדרוש, אם לא יגלה ויבקש על עונו למחל, שאף השוגג צריך בפרה, ואם אין עדים לחיבו גלות והוא אינו נכנע,

תפסיר רס"ג

נסלכם מן בעדכם: י) ומע גמיע נפוס אלחיואן אלדי מעכם מן טאיר אלי בהימה. וגמיע וחש אלארץ אלדי מעכם. מן גמיע אלכיארגין מן אלתאבות. לגמיע וחש אלארץ: יא) ואתבת עהדי מעכם. ולא ינקטע כל בשרי איציא מן מא אלטופאן. ולא יכון אבדא. (קרי: אבדן) טופאנא ליהלך אלארץ: יב) וקאל אללה. הדיה עלאמה אלעהד אלתי אנא

מְקִיִּים אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת-זִרְעֵכֶם אֲחֲרֵיכֶם: וְאֲנִי הָאֲנִי מְקִיִּים. ית קימי עמכון. ועם בניכון בתריכון: וְאֵת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בַּבְּהֵמָה וּבְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֹצְאֵי הַתֶּבֶה לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ: וְעַם כָּל נֶפְשָׁא חַיָּתָא דְעַמְכוֹן. בְּעוֹפָא בְּבַעֲרָא.

ובכל חית ארעא דעמכון. מפל נפקי תיבתא. לכל חית ארעא: **וְהִקְמֹתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בָּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמַּבּוּל וְלֹא-יְהִיָּה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ: וְאֲקִיִּים ית קימי עמכון. ולא ישתיצי כל בשרא. עוד ממי טופנא. ולא יהי עוד. טופנא לחבלא ארעא: **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: וְאָמַר יי. דא את קים דאנא יהיב.****

— רש"י —

יוצאי התבה. להביא שקצים ורמשים: לכל חית הארץ. להביא המזיקין שאינן בכלל החיה אשר אתכם, שאין הלוכן עם הבריות: יב) והקימותי. אעשה קיום לבריתי, ומדוד קיומו, את הקשת כמו שמסים והולך: יג) לדרת עולם. נכתב חסר, שיש דורות

שהיה נח הואג לעסוק בפריה ורביה עד שהבטיחו הקדוש ברוך הוא שלא לשחת את העולם עוד, וכן עשה. ובאחרונה אמר לו הנני מספים לעשות קיום וחזק ברית להבטחתי, ואתן לך אות: יח) חית הארץ אתכם. הם המתהלכים עם הבריות: מפל

תפסיר רס"ג

גאעלעהא. ביני ובינכם. ובין כל
נפש חיה אלתו מעפם. לאגיאאל
אלדהר: יג) קוסי קד ת'בתהא
באלג'מאם. [י"ג קד געל'תהא
פי אלג'מאם] ותציר עלאמה'
עהד. ביני ובין אהל אלארץ:
(יד) ויכון אדיא ג'ימת ג'מאמא
עלי' אלארץ. צ'הרת אלקוס
פי אלג'מאם: טו) וד'כרת עהדי.
אלדי ביני ובינכם. ובין כל נפש
חיה לכל בשרי. ולא יציר
אלמא איצ'א טופאנא. ל'הלך
כל בשרי: טז) פתציר אלקוס פי
אלג'מאם. אצ'הרהא. ד'כרא
לאמאן אלדהר מן אללה. לכל

בין מימרי וביניכון. ובין. כל נפשא
חיתא ד'עמכון. לדרי עלמא:
ג) את-קשתי נתתי בענן
והיתה לאות ברית ביני
ובין הארץ: ית קשתי. יהבית
בעננא. ותהי לאת קים. בין מימרי ובין
ארעא: יד) והיה בענני ענן
על-הארץ ונראתה הקשת
בענן: ויהי. בעננותי עננא על ארעא.
ותתחזי קשתא בעננא: טו) וזכרתיו
את-בריתי אשר ביני
וביניכם ובין כל-נפש חיה בכל-בשר
ולא-יהיה עוד המים למבול לשחת
כל-בשר: ודכירנא ית קימי. דבין מימרי וביניכון. ובין. כל
נפשא חיתא בכל בסרא. ולא יהי עוד מיא לטופנא. לחבלא כל
בסרא: טז) והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר
ברית עולם בין אלהים ובין כל-נפש חיה
בכל-בשר אשר על-הארץ: ותהי קשתא בעננא.

— רס"י —

שלא הצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים
היו כמו דורו של-חוקיהו מלך יהודה, ודורו
של-רבי שמעון בן יוחאי יד בענני ענן.
כשתעלה במחשבה לפני להביא חשך

ואבדון לעולם: טז) בין אלהים ובין כל נפש
חיה. בין מדת הדין של-מעלה וביניכם
שהיה לו לכתוב ביני ובין כל נפש חיה. אלא
זהו מדרשו כשתבא מדת הדין לקטרג

ואחזיניה. לדוכרן קים עלם. בין מימרא די. ובין כל נפשא חיתא. בכל בסרא דעל ארעא: **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ זֶאת אֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמֹתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ:** וַאֲמַר יי לנח. דא את קים דאקמימת. בין מימרי. ובין כל בסרא דעל ארעא: **פ**

וַיְהִי בְנֵי-נֹחַ הַיְצְאִים מִן-הַתְּבֹה שֵׁם

תפסיר דס"ג
נפס חיה. פי כל בשרי אלדי עלי וגה אלארץ: יז) פקאל אללה לנות. הדיה עלאמה אלעהד אלתי ת'בתהא. ביני ובין כל בשרי אלדי עלי אלארץ: יח) וכאן בני נוח. אלכ'ארגין מן אל'תאבות. שם וחם ויפת. וכאן חם יכנא אבא כנעאן: יט) האולי אל'ת'לא'ת'יה בני נוח. ומנדם תפרק אלנאס פי אלארץ: כ) ואדי אבתדא נוח בפלאחה אלארץ. וג'רס כרמא: כא) פשרב מן אלכ'מר וסכר. ותכשף פי כ'באיה:

וְחָם וַיִּפֹּת וְחָם הוּא אָבִי כְנַעַן: וְהוּוּ בְנֵי נֹחַ. דנפקו מן תיבתא. שם וחם ויפת. וחם. הוא אבוהי דכנען: **יט** **שְׁלֹשָׁה אֱלֹהִים בְּנֵי-נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נִפְעָה כָּל-הָאָרֶץ:** תלתא אלין בני נח. ומאלין אתבדרו בכל ארעא: **כ** **וַיַּחַל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כַּרְם:** ושרי נח גבר פלח בארעא. ונצב כרמא: **כא** **וַיֵּשֶׁת מִן-הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֹהֶלֶה:**

— רש"י —

כ ויחל. עשה עצמו חלין. שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה אחרת: **איש האדמה.** אדוני האדמה, כמו (כ"ט ג) **איש נעמי: ויטע כרם.** כשנכנס לתבה הכניס עמו ומורות ויחורי תאנים: **כא ויתגל.** לשון ויתפעל: **אהלו.** אהלה פתיב רמו לעשרת שבטים שנקראו על שם שומרון שנקראת אהלה, שגלו על עסקי היין, שנאמר השתים

עליכם (לחייב אתכם) אני רואה את האות ונזכר: **זאת אות הברית.** הראהו הקשת ואמר לו הרי האות שאמרת: **יח וחם הוא אבי כנען.** למה הצרף לומר כאן, לפי שהפרשה עסוקה ובאה בשכרותו של-נח שקלקל בה חם, ועל ידו נתקלל כנען ועדיין לא כתב תולדות חם, ולא ידענו שכנען בנו, לפיכך הצרף לומר כאן וחם הוא אבי כנען:

תפסיר רס"ג

כב) פֶּרְאִי חֵם אָבֹא כְנַעַן. סוֹדֵי אָבִיהָ. פֶּאֶכֶבֶר אֲכִיזָה בְּאַלְסוֹק: כג) פֶּאֶכֶדִי שֵׁם וַיִּפֹּת תִּזְבָּא. וְגַעְלָא עֲלֵי מִנְכַּבְיָה־מָא. וּמְצִיא מְסַתְדִּבְרִין. וְגִ'שִׂיא סוֹדֵי אָבִיהָ־מָא. וּוְגוֹהֶ'מָא מְסַתְדִּבְרָה. וְסוֹדֵי אָבִיהָ־מָא לֹם יִרְיָא: כד) וְלִמָּא אִפְאֵק נִיח מִן סְכֵרָה. עֵלֶם מָא צָנַע בְּהָ אֲבִנָה אֱלֹאֲצִגְרִי: כה) פֶּקָאֵל מִלְעוֹן אָבֹא כְנַעַן. עֶבְדָּא מְסַתְעֶבְדָּא

וּשְׁתֵּי מִן חֲמָרָא וְרוּיָּ. וְאַתְגְּלִי בְּגוּ
מִשְׁכְּנֵיהּ: כב וַיֵּרָא חֵם אָבִי
כְנַעַן אֶת עֲרוֹת אָבִיו וַיִּגְדֵי
לְשְׁנֵי־אָחָיו בַּחוּץ: וַחֲזָא. חֵם
אָבוּהִי דְכְנַעַן. יֵת עֲרִיתָא דְאָבוּהִי. וַחֲוִי
לְתַרִּין אַחוּהִי בְשׁוּקָא: כג וַיִּקַּח שֵׁם
וַיִּפֹּת אֶת־הַשְּׁמֵלָה וַיְשִׁימוּ
עַל־שִׁכְּם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ
אַחֲרָנִית וַיִּכְסּוּ אֶת עֲרוֹת
אָבִיהֶם וּפְנֵיהֶם אַחֲרָנִית וְעֲרוֹת אָבִיהֶם לֹא

רָאוּ: וְנָסִיב שֵׁם וַיִּפֹּת יֵת כְּסוּתָא. וְשׁוּיָאוּ עַל כְּתָף תַּרְוִיהוּן. וְאַזְלוּ
מִחֲזָרִין. וְכִסְיָאוּ. יֵת עֲרִיתָא דְאָבוּהוּן. וְאַפִּיהוּן מִחֲזָרִין. וְעֲרִיתָא
דְאָבוּהוּן לָא חֲזוּ: כד וַיִּיקַץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיַּדַּע אֶת
אֲשֶׁר־עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן: וְאַתְעַר נֹחַ מִחֲמַרְיָהּ. וַיַּדַּע יֵת
דְעֶבֶד לִיָּה בְרִיָּה זְעִירָא: כה וַיֹּאמֶר אַרְוֹר כְּנַעַן עֶבֶד

• כְּשִׁי •

קָבֶר. וְחֵם שְׁבֹזָה אֶת אָבִיו נֹאמֶר בְּזַרְעוֹ
(ישטיכ כ ז) בֵּן זְנֵהג מֶלֶךְ אֲשׁוּר אֶת שְׁבִי
מִצְרַיִם וְאֶת גְּלוּת כּוּשׁ נְעָרִים וְזֻקְנִים עָרוֹם
וַיַּחֲף וַחֲשׂוּפֵי שֵׁת וְגו': וּפְנֵיהֶם אַחֲרָנִית.
לְמָה נֹאמֶר פְּעַם שְׁנֵי־מָלְמֵד שְׁכָשְׁקָרְבוּ
אֲצִלוּ וְהִצְרִיכוּ לְהַפְּךְ עֵצְמָם לְכִסּוֹתוֹ. הִפְכוּ
פְּנֵיהֶם אַחֲרָנִית: כד בְּנוֹ הַקָּטָן. הַפְּסוּל
וְהַבְּזוּי. כְּמוֹ (יכמיכ מט טו) הִנֵּה קָטָן נִתְתַּיֵּד
בְּגוֹיִם בְּזוּי בְּאָדָם: כה אַרְוֹר כְּנַעַן. אֶתְהָ

בְּמִזְרְקֵי זֵין (עמוס ו ז): כב וַיֵּרָא חֵם אָבִי
כְנַעַן. יֵשׁ מִרְבּוֹתֵינוּ אוֹמְרִים כְּנַעַן רָאָה
וְהִגִּיד לְאָבִיו לְכָף הַזֶּכֶר עַל הַדְּבָר וְנִתְקַלְלָה:
וַיֵּרָא אֶת עֲרוֹת אָבִיו. יֵשׁ אוֹמְרִים סְרְסוּ
וַיֵּשׁ אוֹמְרִים רְבַעו: כג וַיִּקַּח שֵׁם וַיִּפֹּת. אֵין
כְּתִיב בְּאֵן וַיִּקְחוּ אֱלָא וַיִּקַּח. לְמַד עַל שֵׁם
שְׁנַת־אֲמִץ בְּמִצְוָה יוֹתֵר מִיִּפֹּת. לְכָף זְכוּ בְּנֵי
לְטָלִית שְׁלִי־צִיצִית. וַיִּפֹּת זְכָה לְקַבּוּרָה לְבְנָיו.
שְׁנֵי־אָבִיר (יחזקאל לט יא) אֶתֵּן לְגוֹג מְקוֹם שֵׁם

תפסיר רס"ג

יִכּוֹן לְאַכְזוֹתָהּ: (כו) ת'ם קאל. תַּבְּאֲרֵךְ אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי שֵׁם. וְיִכּוֹן אָבִי כְנַעַן עֲבָדָא לָהּ: (כז) יחסין אלהה ל'פת, ויסקן פי אכ'ביה' שם. ויכון אבא כנעאן עבדא להם: (כח) ועאש נוח בעד אלטופאן. ת'לאת' מאיה וכ'מסין סנה: (כט) פצאר גמיע עמרה. תסע מאיה וכ'מסין

עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו: וְאָמַר לֵיט כְּנַעַן: עֶבֶד פְּלַח יְהִי לְאֶחָיו: כו וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וַיְהִי כְנַעַן עֶבֶד לְמוֹ: וְאָמַר. בְּרִיךְ יי אֱלֹהֵיהֶם דְּשֵׁם. וַיְהִי כְנַעַן עֲבָדָא לְהוֹן: כז יִפְתָּ אֱלֹהִים לְיִפְתָּ וַיִּשְׁכַּן בְּאֶהְלֵי-שֵׁם

וַיְהִי כְנַעַן עֶבֶד לְמוֹ: יִפְתִּי יי לְיִפְתָּ. וַיִּשְׂרִי שְׂכִינְתִּיהָ בְּמִשְׁכְּנֵי שֵׁם. וַיְהִי כְנַעַן עֲבָדָא לְהוֹן: כח וַיְחִי-נָח אַחֲרַיִם הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה: וַיְחִי נָח בְּתָר טוֹפְנָא. תְּלָת מֵאָה וַחֲמִשִּׁין שָׁנִין: כט וַיְהִי כָל-יְמֵי-נָח תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וַיָּמָת: וַהּוּוּ כָל

— רס"י —

גְּרַמְתָּ לִי שְׂלֵא אוֹלִיד בִּן רְבִיעֵי אַחֲרַיִם לְשִׁמְשׁוֹן, אַרְוֹר בְּנֵי רְבִיעֵי לְהִיּוֹת מְשֻׁמֵּשׁ אֶת וְרַעַם שְׂלֵ-אלו הגדולים, שְׁהַטְל עֲלֵיהֶם טוֹרַח עֲבוֹדָתִי מֵעֵתָהּ. וְמָה רָאָה חָם שְׁסָרְסוֹ, אָמַר לָהֶם לְאֶחָיו אָדָם הָרֵאשׁוֹן שְׁנֵי בָנִים הָיוּ לוֹ, וְהָרֵג זֶה אֶת זֶה בְּשִׁבִיל יִרְשֵׁת הָעוֹלָם וְאָבִינוּ יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים וְעוֹדְנוּ מִבְּקֶשׁ בִּן רְבִיעֵי: כו בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שֵׁם. שְׁעֵתִיד לְשִׁמּוֹר הַבְּטָחָתוֹ לְזָרְעוֹ לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: כז אֱלֹהֵי שֵׁם. שלש בטעם מלעיל (מהר"ם): כט וַיְהִי כָל יְמֵי נָח. כתב מהר"ם ב מסתברא דהוא ויהי דאינון ג' סי' חל"ן ופליג ביה ולא ידעינן מה הוא קושטא אי האי אי האי. עכ"ל. ותימה עליו איך נסתפק היכן האמת. והנה מחברת רבינו סעדיה גאון ז"ל לפניו ושירו וזמירו. כי ממנו תוצאות חיים. פני"ו ירצ"ו דלים. במנין במספר. ואם מהר"ם לונזאנו הכריע בהיפך, לא סימו קמיה האי מסרתא דרבינו סעדיה גאון ז"ל דדבריו דברי קבלה. מה גם

תפסיר רס"ג

יומי נח. תשע מאה וחמשים שנים. ומית:

פ חמשים בספרי תימן **וְאֵלֶּה**

תּוֹלְדֹת בְּנֵי-נֹחַ שֵׁם חָם

וַיִּפֹּת וַיֵּלְדוּ לָהֶם בָּנִים

אַחַר הַמַּבּוּל: וְאֵלֵּין תּוֹלְדֹת בְּנֵי

נֹחַ. שֵׁם חָם וַיִּפֹּת. וְאֵתֵּילְדוּ לְהוֹן. בְּנֵין

בְּתֵר טוֹפְנָא: בְּנֵי יִפֹּת גָּמֵר

וּמְגוּג וּמְדֵי וַיּוֹן וְתַבֵּל

וּמִשָּׁךְ וְתִירָס: בְּנֵי יִפֹּת. גָּמֵר וּמְגוּג. וּמְדֵי וַיּוֹן וְתוֹבֵל. וּמִשָּׁךְ

וְתִירָס: וּבְנֵי גָמֵר אֲשַׁכְּנוּ וְרִיפֹת וְתוֹגְרָמָה: וּבְנֵי

גָּמֵר. אֲשַׁכְּנוּ וְרִיפֹת וְתוֹגְרָמָה: וּבְנֵי יוֹן אֵלִישָׁה

וְתַרְשִׁישׁ כְּתִים וְדֹדָנִים: וּבְנֵי יוֹן אֵלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ. כְּתִים

וְדֹדָנִים: מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אֵין הַגּוֹיִם בְּאֶרְצֹתָם

אִישׁ לְלִשְׁנוֹ לְמִשְׁפַּחְתָּם בְּגוֹיָהֶם: מֵאֵלֵּין. אֵתִפְרָשוּ.

נְגוּת עַמְמֵיָא בְּאֶרְעֵתְהוֹן. גָּבֵר לְלִישְׁנֵיהָ. לְזַרְעֵיתְהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן:

סנה. ת"ם מאת: י א) ותד"א שרח תיאליד בני נוח. שם וחם ויפת. אד' ולד להם. בנין בעד אלטופאן: ב) בני יפת. אלתרד ויאגוג. ומאהאת ואליונאנייה ואלצין. וכראסאן ופארס: ג) ובני גמר אלסקאלבה ופרנגה ואלברגאן: ד) ובני יון. אלמציצה וטרסוס. וקברס ואדנה: ה) מן הולאי תפרקת. גזאיר אלמם פי בלדאנהם.

— כ"י —

3 וְתִירָס. זו פֶּרֶס:

זולק הדקדוק: דעינדך לנוכח יביטו כמה רבוותא שמביא הר"ם דכולהו פה אחד יעידון יגידון דהאיי דנח ויהיו בוי"ו. וכבר ראיתי פסק ארוך על זה שנכתב ממהר"ר שלום צבטאני נ"ע בכתבת תלמידו מה"ר צאלח זלה"ה בחתימה כמה זקנים ת"ח, ועיקר יסודם שבנו עליו הכרעתם הוא המניין שמנתה המוסרה ווי"ן שבכל התורה. ושם העידו שעמדו למנין ווי"ן שבתורה ואשכחו וי"ו זה בכלל המניין והכו על קדקד מי שכבר רצה להגיה ולמחוק הוי"ו. ומסיימי שם ומסורת סייג לתורה וס"ת שנמצא חסר וי"ו זה הרי הוא פסול כחומש בעלמא. והכרעתם תכריע שהם דברי קבלה ומינה לא תזוז. וצופה עתידות נגלה לפניו שעתידין לאתפלוגי בהאי תיבתא ונתן בלב יועצים וחכמי חרשים לספור אותיות התורה להיות האמת נהדר"ת:

תפסיר רס"ג

כל פֿריק ללג'תה. לעשאירָהם
 ואממָהם: ו) ובני חם. אלהבשה
 ומצר ותפת ופנעאן: ז) ובני
 פוש. סבא וזוילה. וזגאודה
 ואלקאקו ואלד'מס. ובני רעמה
 אלסנד ואלהנד: ח) וכוש אולד
 נמרוד. הו אבתדי. אן זפון
 גבארָא פי אלארץ: ט) הו כאן
 גבארָא מכוּפא בין ידי אללה.
 ולד'אלד יקאל. פנמרוד. גבאר
 מכוּוף בין ידי אללה: י) פכאן
 אול ממלכתה באבל. ואלפרס
 ואלפרד ואלכופה. פי בלד
 אלשינור: יא) מן ד'אלד
 אלבלד כ'רג אשור ובנא נינוה.

וּבְנֵי חָם פּוֹשׁ וּמְצָרִים
 וּפּוֹט וּכְנַעַן: וּבְנֵי חָם פּוֹשׁ וּמְצָרִים
 וּפּוֹט וּכְנַעַן: וּבְנֵי כּוֹשׁ סְבָא
 וְחַוִּילָה וְסִבְתָּה וְרַעְמָה
 וְסִבְתָּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שְׁבָא
 וְדַדָּן: וּבְנֵי כּוֹשׁ סְבָא וְחַוִּילָה. וְסִבְתָּה
 וְרַעְמָה וְסִבְתָּכָא. וּבְנֵי רַעְמָה שְׁבָא וְדַדָּן:
 ח וְכוֹשׁ יֶלֶד אֶת־נִמְרוֹד
 הוּא הֵחָל לְהִיּוֹת גִּבּוֹר
 בְּאֶרֶץ: וְכוֹשׁ אֹלִיד יֵת נִמְרוֹד. הוּא

שָׂרִי. לְמַהוּי גִּבּוֹר בְּאֶרְעָא: ט הוּא־הִיָּה גִּבּוֹר־צִיד לְפָנָי
 יְהוּה עַל־כֵּן יֹאמֵר כְּנִמְרוֹד גִּבּוֹר צִיד לְפָנָי
 יְהוּה: הוּא הוּה גִּבּוֹר תְּקִיף קָדָם יי. עַל כֵּן יִתְאָמֵר. כְּנִמְרוֹד. גִּבּוֹר
 תְּקִיף קָדָם יי: ז וְהָיִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בְּכָל אֶרֶץ
 וְאֶפְד וּכְלָנָה בְּאֶרֶץ שְׁנַעַר: וְהוּת רֵישׁ מַלְכוּתִיהָ בְּכָל.
 וְאֶרֶץ וְאֶפְד וּכְלָנָה. בְּאֶרְעָא דְבָבֶל: יא מִן־הָאֶרֶץ הִיא
 יֵצֵא אֲשׁוּר וַיִּבֶן אֶת־נִינוּהָ וְאֶת־רְחֹבֶת עִיר

• רס"י •

ח להיות גבור. להמרוד כל העולם על
 הקדוש ברוף הוא בעצת דור הפלגה: ט גבור
 ציד. צד דעתן של בריות בפיו ומטען
 למרוד במקום: לפני ה'. מתפון להקניטו על
 פניו: על כן יאמר כנמרוד. על כל אדם
 מרשיע בעזות פנים, יודע רבונו ומתפון
 למרוד בו. יאמר זה כנמרוד גבור ציד: יא מן
 הארץ וגו'. פיון שראה אשור את בניו

תפסיר רס"ג

ורחבה אלקריה ואלאבלה: (יב) ואלמדאמין. בין נינוה ובין ואלאבלה. הי אלקריה אלכבירה: (יג) ומצרים אולד אלתיניסין ואלאספנדראניין. ואלבהנסין ואלפרמיין: (יד) ואלבימיין ואלצעידניין. אלדי כרג מן ת"ם. אלפלסטיניין ואלדמיאטיין: (טו) וכנעאן. אולד צידון בפרה וחת: (טז) ואלביבוסין ואלאמורין ואלגרשניין: (יז) ואלחוניין

ואת-כלח: מן ארעא ההיא נפק אתוראה. ובנא ית נינוה. וית רחובות קרתא וית כלח: **ואת-רסן בין נינוה ובין כלח הוא העיר הגדלה:** וית רסן. בין נינוה ובין כלח. היא קרתא רבתא: **ומצרים ילד את-לודים ואת-ענמים ואת-להבים ואת-**

נפתחים: ומצרים. אוליד. ית לודאי וית ענמאי. וית להבאי וית נפתוחאי: **ואת-פתרסים ואת-כסלחים אשר יצאו משם פלשתים ואת-כפתרים:** וית

פתרוסאי וית כסלוחאי. הנפקו מתמן. פלשתאי וית קפוטקאי: **ס * וכנען ילד את-צידן בכרו ואת-חת:** וכנען. אוליד. ית צידון בוכריה וית חת: **ואת-היבוסים ואת-האמרי ואת-הגרשני:** וית יבוסאי וית אמוראי. וית גרשניאי: **ואת-החוי ואת-הערקי ואת-הסיני:**

איש גורסים תמיני בספרי תנמי

— רס"ג —

שומעין לגמורד ומורדין במקום לבנות המגדל, יצא מתוכם: **יב העיר הגדולה.** היא נינוה שנאמר (יו"ב ג א) ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים: **יג להבים.** שפניהם דומים ללהב: **יד ואת פתרוסים ואת כסלוחים אשר יצאו משם פלשתים.** משניהם יצאו שהיו פתרוסים וכסלוחים מחליפין משכב נשותיהם אלו לאלו ויצאו מהם פלשתים:

זולק הדקדוק: **ואת-רסן.** הו"ו געי: **ואת-פתרוסים.** הו"ו געי: **ואת הערקי.** הה"א בפתח:

תפסיר רס"ג

ואלערקין ואלטרבלוסין:
 (יח) ואלארודין ואלחמין
 ואלחמאון. ובעד דאלך
 תפרקת. עשיר אלכנעאנין:
 (יט) ופאן תכים אלכנעאנין מן
 צידא, אלי אן תגי אלי
 אלכלין ואל גיזה, אלי אן
 תגי אלי סדום ועמורה.
 ואדמה וצבויים אלי לשע:
 (כ) הולאי בני חם. לעשירהם
 ולגאתהם. פי בלדאנהם
 לאממהם: (כא) וולד לשם
 הו איצא. אפי גמיע בני
 עבר. אכי יפת אלאכבר:

וַיֵּת חִיָּאִי וַיֵּת עֲרָקָאִי וַיֵּת אַנְתּוֹסָאִי:

וַיֵּת אֶת־הָאֲרוּדִי וַיֵּת אֶת־

הַצְּמָרִי וַיֵּת הַחֲמַתִּי וַאֲחֵר

נִפְצוּ מִשְׁפְּחוֹת הַכְּנַעֲנִי:

וַיֵּת אֲרוּדָאִי וַיֵּת צְמָרָאִי וַיֵּת חֲמַתָּאִי.

וַיֵּתֶר כֵּן אֶת־בְּדוּרֵי זְרַעִית כְּנַעֲנָאִי:

וַיְהִי גְבוּל הַכְּנַעֲנִי

מִצִּידוֹן בְּאַכָּה גְרָרָה עַד־

עֵזָה בְּאַכָּה סְדוֹמָה וְעַמּוֹרָה

וְאֲדָמָה וְצַבְיִים עַד־לְשַׁע:

מִצִּידוֹן. מְטִי לְגָרָר עַד עֵזָה. מְטִי לְסְדוֹם וְעַמּוֹרָה וְאֲדָמָה וְצַבְיִים

עַד לְשַׁע: כ אֵלֶּה בְּנֵי־חָם לְמִשְׁפְּחוֹתֵם לְלִשְׁנֹתָם

בְּאַרְצֹתָם בְּגוֹיֵיהֶם: א אֵלֶּיךָ בְּנֵי חָם. לְזַרְעֵיתְהוֹן לְלִישְׁנֵיהוֹן.

בְּאַרְעֵתְהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן: ס כֹּא וּלְשֵׁם יֶלֶד גַּם־הוּא אָבִי

כָּל־בְּנֵי־עֶבֶר אָחִי יַפֶּת הַגָּדוֹל: וּלְשֵׁם אֶת־יֶלֶד אָף הוּא.

רס"ג

יפת הגדול. איני יודע אם יפת הגדול אם שם, כשהוא אומר (לכנ יא י) שם בן מאת שנה ויני שנתים אחר המבול, הווי אומר יפת הגדול, שהרי בן חמש מאות שנה היה נח כשהתחיל להוליד, והמבול היה בשנת שש מאות שנה לנח, נמצא שהגדול בבניו היה בן מאה שנה, ושם לא הגיע למאה שנה עד שנתים אחר המבול: אחי יפת. ולא אחי

יש ואחר נפצו. מאלו נפוצו משפחות הרבה: ית גבול הכנעני. סוף ארצו. כל גבול שבמקרא לשון סוף וקצה: באכה. שם דבר. ולי נראה פאדם האומר לחברו גבול זה מגיע עד אשר תבא לגבול פלוני: כל לשונותם בארצותם. אף על פי שנחלקו ללשונות וארצות, כלם בני חם הם: כל בני עבר. הנחר- היה שם: אחי

תפסיר רס"ג

אַבוהוֹן דְּכָל בְּנֵי עֵבֶר, אַחוּהֵי דִּיפְתַר
 רַבָּא: כַּב בְּנֵי שֵׁם עֵילָם
 וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשָׁד וְלוֹד
 וְאַרְסָם: בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר,
 וְאַרְפַּכְשָׁד וְלוֹד וְאַרְסָם: כַּב וּבְנֵי אַרְסָם
 עוּץ וְחוּל וְגֵתֵר וּמֶשֶׁ: וּבְנֵי
 אַרְסָם עוּץ וְחוּל וְגֵתֵר וּמֶשֶׁ:
 וְאַרְפַּכְשָׁד יֵלֵד אֶת־
 שֵׁלַח וְשֵׁלַח יֵלֵד אֶת־עֵבֶר:
 וְאַרְפַּכְשָׁד אוֹלִיד יֵת שֵׁלַח, וְשֵׁלַח אוֹלִיד יֵת עֵבֶר: כַּב וְלֵעֶבֶר
 יֵלֵד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בִימֵי
 נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אַחִיו יִקְטָן: וְלֵעֶבֶר אֶת־יֵלִידוֹ תָרִין
 בָּנִין. שׁוּם חֵד פֶּלֶג. אַרְי בִּיזְמוּהֵי אֶת־פְּלִגַת אַרְעָא, וְשׁוּם אַחוּהֵי יִקְטָן:
 כַּב וְיִקְטָן יֵלֵד אֶת־אַלְמוּדָד וְאֶת־שֵׁלַף וְאֶת־
 חֲצַרְמוֹת וְאֶת־יֵרַח: וְיִקְטָן אוֹלִיד, יֵת אַלְמוּדָד וְיֵת שֵׁלַף, וְיֵת
 חֲצַרְמוֹת וְיֵת יֵרַח: כַּב וְאֶת־הַדּוֹרָם וְאֶת־אוּזֵל וְאֶת־

• כַּסִּי •

קודם לכן, שנאמר (פסוק כו) ויקטן ילד וגוי
 ואחר כך ויהי כל הארץ גוי. ואם תאמר
 באמצע ימיו, לא בא הכתוב לסתום אלא
 לפרש, הא למדת שבשנת מות פלג נתפלגו:
 כי ויקטן, שהיה ענו ומקטין עצמו, לכך זכה
 להעמיד כל המשפחות הללו: חצרמות, על
 שם מקומו, דברי אגדה:

חם, שאלו שניהם כבדו את אביהם, וזה
 בזה: כה נפלגה, נתבלבלו הלשונות, ונפוצו
 מן הבקעה, ונתפלגו בכל העולם, למדנו
 שהיה עבר נביא שקרא שם בנו על שם
 העתיד, ושנינו בסדר עולם (פירק 6) שבסוף
 ימיו נתפלגו, שאם תאמר בתחלת ימיו, הרי
 יקטן אחיו צעיר ממנו והוליד במה משפחות

תפסיר רס"ג

כח) ועובל ואבימאל וסבא:
 כט) ואופיר וחווילה ויובב. כל
 הולאי בני קחטאן: ל) ופאן
 מסכנהם מן מכה. אלי' אן תגי
 אלי' אלמדינה אלי' אלגבל
 אלשרקי: לא) הולאי בני שם.
 לעשאייהם ולג'אתהם. פי
 בלדאנהם ואממהם: לב) הולאי
 עשאייר בני נוח. לתניאליהם
 ואממהם. ומנהם תפרקת
 אלאמם. פי אלארץ בעד
 אלטופאן: יא) ופאן גמיע
 אהל אלארץ לגיה ואחדה.

דקלה: וית הדורם וית אוזל וית
 דקלה: כח ואת-עובל ואת-
 אבימאל ואת-שבא: וית
 עובל וית אבימאל וית שבא:
 כט ואת-אופר ואת חווילה
 ואת-יובב כל-אלה בני
 יקטן: וית אופיר וית חווילה וית יובב.
 כל אלין בני יקטן: ל ויהי
 מושבם ממשא באכה

ספרה הר הקדם: והיה מותבהון ממישא. מטי לספר טור
 מדינחא: לא אלה בני-שם למשפחתם לשנתם
 בארצתם לגויהם: אלין בני שם. לזרעיתיהון ללישנהון.
 בארעתהון לעממיהון: לב אלה משפחת בני-נח
 לתולדתם בגויהם ומאלה נפרדו הגוים
 בארץ אחר המבול: אלין זרעית בני נח. לתולדתהון
 בעממיהון. ומאלין. אתפרשו עממיא. בארעא בתר טופנא:
 ויהי כל-הארץ שפה

בספרי תימן (שביעי)

• כש"י •

י"א ח שפה אחת. לשון הקודש: ודברים ונעשה עמו מלחמה. דבר אחר על יחידו
 אחדים. באו בעצה אחת ואמרו לא כל המנו שיבור לו את העליונים, נעלה לרקיע

וזלק הדקדוק: ל ומאלה. אתי:

תפסיר רס"ג

אחת ודברים אחדים: והיה
כל ארעא לישן חד, וממלל חד:
ויהי בנסעם מקדם
וימצאו בקעה בארץ
שנער וישבו שם: והיה
 במטלהון בקדמיתא. ואשכחו בקעתא.
בארעא דבבל ויתיבו תמן: ויאמרו איש אל-רעהו
הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי
להם הלבנה לאבן והחמר יהיה להם לחמר:
 ואמרו גבר לחבריה. הבו נרמי לבנין. ונשרופנון בנורא. והות להון
 לבינתא לאבנא. וחמרא. הוה להון לשיע: **ויאמרו הבה**
נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה-

— רס"י —

הרקיע מתמוטט כשם שעשה בימי המבול, בואו ונעשה לו סמוכות: **זויהי בנסעם**
מקדם. שהיו יושבים שם, כדכתיב למעלה
 (י ט) ויהי מושבם וגוי הר הקדם, ונסעו משם
 לתור להם מקום להחזיק את כלם, ולא
 מצאו אלא שנער: **ג איש אל רעהו.** אמה
 לאמה, מצרים לכוש [וכוש לפוט] ופוט

זולק הדקדוק: ונשרפה לשרפה. בדפוסים מתרגם ונוקידנון. תרגמו כן כפי מה שבא
 בתרגום כל לשון שריפה לשון יקידת אש. מה גם כי בכל מקום שנזכר שם שריפה במקרא,
 מתורגם יקודא. וגירסתינו ונשרופנון. ונראה שתרגמו כן בעבור שבכל מקום שנזכר שריפה
 ותרגום שלו יקודא, היינו כליון הדבר ההוא הנשרף עד שייעשה אפר. מה שאין כן כאן שאינו
 כשאר שריפת עץ רק הוא דרך בישול לחזקן ולחסמן כדרך קדירות שמכניסין לכבשן לשרפן
 שבודאי אין זו שריפה כשאר שריפות. ואין להקשות ולומר דאין זה לשון תרגום. דגם
 לגירסת נוקידנון איכא לאקשו"י דלשון מקרא הוא ותיקד עד שאול, והרבה כן. ותרגום שלנו
 נכון שתרגם אחר הבנת הענין. וגם רבינו סעדיה גאון פירש בו בלשון ערב ננצגה:

תפסיר רס"ג

לְנֹחַ קָרִיָּהּ. וּמִגְדֵּל וְרֵאסָה יִדְאֲנִי
אֶלְסָמֵא. וְנִצְנַע לְנֹחַ אֶסְמֵא.
כִּי־לֹא נִתְבַּדַּד עָלָיו וְגַה גְּמִיעַ
אֶלְאָרֶץ: (ה) פֶּאֶרְדַּ אֱלִלָּה
אֶמְרָא מוֹגְלָא. לִנְצִיר אֱלִקְרִיָּה
וְאֶלְמִגְדֵּל. אֶלְדִּי אֶכִּידִי פִי
בְּנֵאחֵמָא בְּנֵי אָדָם: (ו) פֶּקֶאֶל
אֱלִלָּה. הוֹדִיא הֵם כְּשַׁעֲב וְאֶחָד
וְלִגְיָה וְאֶחָדָה לְגְמִיעֵהֶם. וְהִיא
מָא אֲבַתְדוֹ. אֵן יַפְעֵלוּ וְאֶלְאֵן
לֹא יַפְוִתְהֶם. גְּמִיעַ מָא הַמּוֹ בַּהּ
אֵן יַצְנַעוּהָ: (ז) לְכַנְנָא אֶוֹרְדַּ

לְנֹחַ שֵׁם פֶּן-נְפוּץ עַל-פְּנֵי
כָל-הָאָרֶץ: וְאָמְרוּ. הִבּוּ נִבְנֵי לְנֹחַ
קִרְתָּא. וּמִגְדֵּלָא וְרִישִׁיָּה מְטִי עַד צִית
שְׁמֵיָא. וְנִבְעִיד לְנֹחַ שׁוּם. דְּלִמָּא נִתְבַּדַּד
עַל אִפִּי כָּל אֶרְעָא: ה וַיֵּרַד יְהוָה
לִרְאֹת אֶת-הָעִיר וְאֶת-
הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי
הָאָדָם: וְאֶתְגַּלִּי יי. לְאֶתְפָּרַעַא עַל
עוֹבְדֵי קִרְתָּא וּמִגְדֵּלָא. דְּבִנּוּ בְּנֵי אָנְשָׂא:

וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עִם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחַת לְכָל־
וְזֶה הַחֲלָם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא-יִבְצֵר מֵהֶם כָּל
אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת: וְאָמַר יי. הֵא עֲמָא חַד וְלִישָׁן חַד לְכַלְהוֹן.
וְדִין דְּשָׂרִיאָו לְמַעַבְדַּ. וְכַעַן לֹא יִתְמַנַּע מִנְהוֹן. כָּל דְּחֻשִׁיבּוּ לְמַעַבְדַּ:
הָבָה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפַתָם אֲשֶׁר לֹא

רס"י

לְכָל־מִלָּה, וְדַבֵּר זֶה הַחֲלוֹ לַעֲשׂוֹת: הַחֲלָם. כְּמוֹ
אֲמַרְם, עֲשׂוּתְם, הַתְּחִילוּ הֵם לַעֲשׂוֹת: לֹא
יִבְצֵר מֵהֶם וְגַי לַעֲשׂוֹת. בְּתַמִּיקָהּ. יִבְצֵר
לְשׁוֹן מְנִיעָה, כְּתַרְגוּמוֹ, וְדוּמָה לוֹ (סְכֵלִיס עו"ג)
יִבְצֵר רוּחַ נְגִידִים: ז הָבָה נִרְדָּה. בְּבֵית דִּינּוּ
נִמְלָה, מַעֲנוֹתֵנּוּתוֹ הִיתְרָה: הָבָה. מִדָּה כְּנִגְדַּ
מִדָּה, הֵם אֲמַרוּ הָבָה נִבְנֶה, וְהוּא כְּנִגְדָם מִדַּ
וְאָמַר הָבָה נִרְדָּה: וְנִבְלָה. וְנִבְלָה. נו"ן
מִשְׁמֵשׁ בְּלִשׁוֹן רַבִּים, וְהוּא אֲחֵרוֹנָה יִתְרָה
כְּהוּ"א שֶׁל נִרְדָּה: לֹא יִשְׁמְעוּ. זֶה שׁוֹאֵל
לְבַנְהָ וְזֶה מְבִיא טִיט, וְזֶה עוֹמֵד עָלָיו וּפּוֹצֵעַ

ד פֶּן נְפוּץ. שְׁלֵא יִבִּיא עָלֵינוּ שׁוּם מִכָּה
לְהַפִּיצֵנוּ מִכָּאן: כ וַיֵּרַד ה' לִרְאֹת. לֹא
הִצְרִיף לְכָה אֱלֹא בָּא לְלַמֵּד לְדִינִים שְׁלֵא
יִרְשִׁיעוּ הַנְּדוֹן עַד שִׁירָאוּ וְיִבִּינוּ. בְּמִדְרַשׁ רַבִּי
תַּנְחוּמָא (לו"ט י"ט): בְּנֵי הָאָדָם. אֱלֹא בְּנֵי מִי
שְׁמָא בְּנֵי חֲמוּרִים וְגַמְלִים, אֱלֹא בְּנֵי אָדָם
הִרְאִשׁוֹן שְׁכַפְרָא אֶת הַטּוֹבָה וְאָמַר (ג י"ג)
הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְתָּה עִמָּדִי אֵף אֵלּוּ כִּפְרוּ
בְּטוֹבָה לְמִרּוֹד בְּמִי שֶׁהִשְׁפִיעַם טוֹבָה וּמְלֻטָם
מִן הַמַּבּוּל: ו הֵן עִם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחַת. כָּל
טוֹבָה זוֹ יֵשׁ עִמָּהּ, שְׁעַם אֶחָד הֵם וְשָׁפָה אֶחַת

תפסיר רס"ג

יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ:

הִבּוּ נִתְגַּלִּי. וּנְבַלְבֵּל תִּמְנָן לִישְׁנֵהוּן. דְּלֹא

יִשְׁמְעוּן. אֲנָשׁ לִישָׁן חֲבֵרִיהֶ: ^ח וַיִּפֶּן

יְהוָה אֹתָם מִשֵּׁם עַל-פְּנֵי

כָּל הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לְבַנֹּת

הָעִיר: וּבְדָר יִי יִתְהוּן. מִתְמָן עַל אִפֵּי

כָּל אֲרָעָא. וְאֶת־מְנַעוּ מִלְּמַבְנֵי קִרְתָּא:

עַל-פְּנֵי כֹן קָרָא שְׂמָה בְּבָל

כִּי-שֵׁם בָּלָל יְהוָה

שְׂפַת כָּל-הָאָרֶץ וּמִשֵּׁם הִפְיַעַם יְהוָה עַל-פְּנֵי

כָּל-הָאָרֶץ: עַל כֹּן. קָרָא שְׂמָה בְּבָל. אֲרֵי תִמְנָן. בְּלִבֵּי יִי לִישָׁן

כָּל אֲרָעָא. וּמִתְמָן בְּדַרְנוּן יִי. עַל אִפֵּי כָּל אֲרָעָא: **פ**

יְהוָה אֱלֹהֵי תוֹלְדֹת שֵׁם שֵׁם בֶּן-מֵאֵת שָׁנָה וַיּוֹלֵד

אֶת-אַרְפַּכְשָׁד שְׁנַתִּים אַחֲרַיִם הַמִּבּוּל: אֵלֶּיךָ תוֹלְדֹת

שֵׁם. שֵׁם בֶּר מֵאָה שָׁנִין. וַאֲוֹלֵיד יֵת אַרְפַּכְשָׁד. תַּרְתִּין שָׁנִין בְּתַר טוֹפְנָא:

וַיַּחֲיֵי-שֵׁם אַחֲרַיִם הוֹלִידוּ אֶת-אַרְפַּכְשָׁד חֲמִשׁ

— כַּסִּי —

לְהַלְחֵם בּוֹ, וְאֵלֶּיךָ נִשְׁטַפּוּ, וְאֵלֶּיךָ לֹא נִאָּבְדוּ מִן הָעוֹלָם. אֲלֵא שְׁדוֹר הַמִּבּוּל הָיוּ גְזֻלְנִים וְהִיָּתָה מְרִיבָה בֵּינֵיהֶם לְכַף נִאָּבְדוּ, וְאֵלֶּיךָ נִוְהָגִים אֶהְבָּה וְרַעוּת בֵּינֵיהֶם, שְׁנִאָּמַר שְׂפָה אַחַת וְדַבָּרִים אַחֲדִים. לְמַדְתָּ שְׁשָׁנָאֵי הַמַּחְלֻקָּת וְגִדּוֹל הַשְּׁלוֹם: יִשֵּׁם בֶּן מֵאֵת שָׁנָה. כְּשֶׁהוֹלִיד אֶת אַרְפַּכְשָׁד שְׁנַתִּים אַחֲרַיִם הַמִּבּוּל:

אֶת מוֹחֹו: ס וַיִּפֶּן ה' אֹתָם מִשֵּׁם. בְּעוֹלָם הָיָה. מֵה שְׁאָמְרוּ פֶן נִפְוֶן, נִתְקַיִם עֲלֵיהֶם, הוּא שְׁאָמַר שְׁלֹמָה (מְשֵׁלֵי י כד) מְגוֹרֶת רִשָּׁע הִיא תְבוֹאֶנּוּ: ט וּמִשֵּׁם הִפְיַעַם. לְמַד שְׁאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וְכִי אֵי זֹו קִשָּׁה, שְׁלִדוֹר הַמִּבּוּל אוֹ שְׁלִדוֹר הַפְּלָגָה, אֵלֶּיךָ לֹא פִשְׁטוּ יָד בְּעַקֵּר, וְאֵלֶּיךָ פִשְׁטוּ יָד בְּעַקֵּר כְּבִיכּוֹל

זֶלֶק הַדְּקוּק: אַרְפַּכְשָׁד. שְׁנִיָּהֶם בְּקִמָּץ בְּכָל הַתִּיגָאן וּבְקִצַּת דְּפוּסִים:

תפסיד רס"ג

ד'אלך כ'מס מאיה' סנה. אולד
 פ'יהא ב'נין וב'נאת: יב) ול'מא
 ע'אש אר'פכ'שד. כ'מסה
 ות'לאת'ין סנה. אולד שלח:
 יג) וע'אש בעד ד'אלך אר'בע
 מאיה ות'לאת' סנין. אולד
 פ'יהא ב'נין וב'נאת: יד) ול'מא
 ע'אש שלח ת'לאת'ין סנה.
 אולד ע'בר: טו) וע'אש בעד
 ד'אלך. אר'בע מאיה ות'לאת'
 סנין. אולד פ'יהא ב'נין
 וב'נאת: טז) ול'מא ע'אש ע'בר
 אר'בעה ות'לאת'ין סנה. אולד
 פ'לג: יז) וע'אש בעד ד'אלך.
 אר'בע מאיה ות'לאת'ין סנה.
 אולד פ'יהא ב'נין וב'נאת:

מאות שנה ויולד בנים
ובנות: וחיא שם. בתר דאוליד ית
 ארפכשד. חמיש מאה שנין. ואוליד ב'נין
 וב'נן: **ס** **ו** **וארפכשד חי**
חמש ושלשים שנה ויולד
את-שלח: וארפכשד חי'א. תלתין
 וחמיש שנין. ואוליד ית שלח: **יג** **ויחי**
ארפכשד אחרי הולידו
את-שלח שלש שנים
וארבע מאות שנה ויולד

בנים ובנות: וחיא ארפכשד. בתר דאוליד ית שלח. ארבע
 מאה ותלת שנין. ואוליד ב'נין וב'נן: **ס** **ו** **ושלח חי שלשים**
שנה ויולד את-עבר: ושלח חי'א תלתין שנין. ואוליד ית
 ע'בר: **טו** **ויחי-שלח אחרי הולידו את-עבר שלש**
שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:
 וחיא שלח. בתר דאוליד ית ע'בר. ארבע מאה ותלת שנין. ואוליד
 ב'נין וב'נן: **ס** **ו** **ויחי-עבר ארבע ושלשים שנה**
ויולד את-פלג: וחיא ע'בר. תלתין וארבע שנין. ואוליד ית
 פ'לג: **יז** **ויחי-עבר אחרי הולידו את-פלג שלשים**
שנה וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:

תפסיר רס"ג

יח) ולמא עאש פלג תלאתין סנה. אולד רעו: יט) ועאש בעד דאלד. מאיתין ותסע סנין. אולד פיהא בנין ובנאת: כ) ולמא עאש רעו. אתנין ותלאתין סנה. אולד שרוג. כא) ועאש בעד דאלד. מאיתין וסבע סנין. אולד פיהא בנין ובנאת: כב) ולמא עאש שרוג תלאתין סנה. אולד נחור: כג) ועאש בעד דאלד. מאיתין סנה. אולד פיהא בנין ובנאת: כד) ולמא עאש נחור תסעה ועשרין סנה. אולד תרח:

וּחְיָא עֵבֶר. בְּתֵר דְּאוּלִיד יֵת פִּלְג. אַרְבַּע
מָאָה וּתְלָתִין שָׁנִין. וְאוּלִיד בְּנִין וּבְנָן: ס
וּיְחִי-פִלְג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וּיֹלֵד אֶת-רְעוֹ: וּחְיָא פִלְג תְּלָתִין
שָׁנִין. וְאוּלִיד יֵת רְעוֹ: ז
אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-רְעוֹ
תִשַׁע שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה
וּיֹלֵד בְּנִים וּבְנוֹת: וּחְיָא פִלְג.
בְּתֵר דְּאוּלִיד יֵת רְעוֹ. מָאתַן וּתִשַׁע שָׁנִין.
וְאוּלִיד בְּנִין וּבְנָן: ס
וּיֹלֵד אֶת-שָׂרוּג: וּחְיָא רְעוֹ. תְּלָתִין וּתְרַתִּין שָׁנִין. וְאוּלִיד יֵת
שָׂרוּג: סא
וּיְחִי רְעוֹ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-שָׂרוּג שִׁבְעַת
שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וּיֹלֵד בְּנִים וּבְנוֹת: וּחְיָא רְעוֹ.
בְּתֵר דְּאוּלִיד יֵת שָׂרוּג. מָאתַן וּשְׁבַע שָׁנִין. וְאוּלִיד בְּנִין וּבְנָן: ס
וּיְחִי שָׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּיֹלֵד אֶת-נְחֹר:
וּחְיָא שָׂרוּג תְּלָתִין שָׁנִין. וְאוּלִיד יֵת נְחֹר: סג
הוֹלִידוֹ אֶת-נְחֹר מָאתַיִם שָׁנָה וּיֹלֵד בְּנִים
וּבְנוֹת: וּחְיָא שָׂרוּג. בְּתֵר. דְּאוּלִיד יֵת נְחֹר מָאתַן שָׁנִין. וְאוּלִיד בְּנִין
וּבְנָן: סד
וּיְחִי נְחֹר תִּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּיֹלֵד
אֶת-תְּרַח: וּחְיָא נְחֹר. עֶשְׂרִין וּתִשַׁע שָׁנִין. וְאוּלִיד יֵת תְּרַח:

תפסיר דס"ג

כה) ועאש בעד ד'אלד. ארבע מאידי ות'לאתין סנה. אולד פיהא בנין ובנאת: כו) ולמא עאש תרח סבעין סנה. אולד אברהם. ונחור וחרן: כז) והדיא שרר תיאליד תרח. אד' אולד אברם. ונחור וחרן. והרן אולד לוט: כח) ומאת הרן. בחצרה' תרח אביה. פי בלד מולדה פי אתון אלפסדאניין: כט) ואתכ'ד אברם ונחור להם נסאא, אסם זוגה' שרי. ואסם זוגה' נחור מלפה, אבנת הרן אבו מלפה ואבו יספה:

כה ויחי נחור אחרי הולידו את-תרח תשע-עשרה שנה ומאת שנה וילד בנים ובנות: וחי נחור. בתר דאוליד ית תרח. מאה ותשע עשרי שנין. ואוליד בנין ובנן: ס ויחי-תרח שבעים שנה וילד את-אברם את-נחור ואת-הרן: וחי תרח שבעין שנין.

ואוליד ית אברם. ית נחור וית הרן: כז ואלה תולדת תרח תרח הוליד את-אברם את-נחור ואת-הרן והרן הוליד את-לוט: ואלין תולדת תרח. תרח אוליד ית אברם. ית נחור וית הרן. והרן אוליד ית לוט: כח וימת הרן על-פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים: ומית הרן. על אפי תרח אבוהי. בארע ילדותיה באור דכסדאי: * כט ויקח אברם ונחור להם נשים שם אשת-אברם שרי ושם אשת-נחור מלפה

ויחי נחור אחרי הולידו את-תרח תשע-עשרה שנה ומאת שנה וילד בנים ובנות: וחי נחור. בתר דאוליד ית תרח. מאה ותשע עשרי שנין. ואוליד בנין ובנן: ס ויחי-תרח שבעים שנה וילד את-אברם את-נחור ואת-הרן: וחי תרח שבעין שנין.

— רש"י —

כח על פני תרח אביו. בחיי אביו. ומדרש אגדה יש אומרים שעל ידי אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו אם אברם נוצח, אני משלוי, ואם נמרוד נוצח, אני משלוי. וכשנצל אברם אמרו

זלק הדקדוק: כט שם אשת אברם שרי. לחוד זקף קטן וקמץ:

תפסיר רס"ג

בֵּת-הָרֶן אֲבִי-מֶלֶכָּה וְאֲבִי

יִסְכָּה: ונסיב אברם ונחור. להון נשין. שום אתת אברם שרי. ושום אתת נחור מלכה. בת הרן אבוהא דמלכא ואבוהא דיסכה: עפטיד

וְהָיָה שָׂרִי עֲקָרָה אִין

לָהּ וְלֹד: והות שרי עקרא. לית לה

ולד: **וַיִּקַּח תָּרַח אֶת-אַבְרָם**

בְּנוֹ וְאֶת-לוֹט בְּן-הָרֶן בֶּן-בְּנוֹ וְאֶת שָׂרִי כַלְתּוֹ

אִשְׁתֵּי אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׂדִּים

לָלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד-חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:

ודבר תרח ית אברם בריה. וית לוט בר הרן בר בריה.

וית שרי כלתיה. אתת אברם בריה. ונפקו עמהון מאור דכסדאי.

למיזל לארעא דכנען. ואתו עד חרן ויתיבו תמן:

לְבַ וַיְהִי יְמֵי-תָרַח חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאֵתִים שְׁנָה

(ל) ופאנת שרי עאקר. לית להא ולד: לא) פאכיד' תרח אברם ולוט אבן הרן אבן אבנה. ושרי כנתה. זוגה' אברם אבנה. וכרגו מעהם מן אתון אלכסדאנין. לימצו אלי בלד כנעאן. פגאו אלי חרן ואקאמו ת'ם: לב) פכאן עמר תרח. מאיתין וכ'מס סנין. ומאת פי חרן:

— רש"י —

והיה שם יותר מששים שנה, שהרי כתוב (יז ז) ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן, (פסוק כו) ותרח בן שבעים שנה היה כשנלד אברם, הרי מאה ארבעים וחמש לתרח כשיצא אברם מחרן, עדיין נשארו משנותיו הרבה. ולמה הקדים הכתוב מיתתו של-תרח ליציאתו של-אברם, שלא ידא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קים אברם את כבוד אביו שהניחו זקן והלך לו, לפיכך קראו הכתוב מת, שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים, והצדיקים אף במיתתן

לו להרן משל-מי אתה, אמר להם הרן משל-אברם אני. השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים. ומנחם בן סרוק פרש אור בקעה, וכן (ישעי כז טו) בארים כבדו ה' וכן (סס יא ט) מאורת צפנוני. כל חור ובקע עמוק קרוי אור: כט **יִסְכָּה**. זו שרה, על שם שסוכה ברוח הקודש, ושהכל סוכין ביניה. ועוד יסכה לשון נסיכות, כמו שרה לשון שררה: לא **וַיֵּצְאוּ אֹתָם**. ויצאו תרח ואברם עם לוט ושרי: לב **וַיָּמָת תָּרַח בְּחָרָן**. לאחר שיצא אברם מחרן ובא לארץ כנען

וימת תרח בחרן: והו יומי תרח. מאתן וחמיש שנין. ומית

תרח בחרן: פ פ פ

קנג פיסוקים סימן בצלאל

רש"י

קרויים חיים, שנאמר (שמואל ב' כג ט) ובניהו בן לומר לך עד אברם היה חרון אף של מקום יהודע בן איש חי: בחרן. הנו"ן הפוכה, בעולם: חסלת פרשת נח

זולק הדקדוק: ווימת תרח בחרן. כתב רש"י נו"ן דחרן הפוכה ע"כ. ובכל התיגאן אין הנו"ן הפוכה גם בירושלמיים. ומצאתי בספר באר היטב הל' ס"ת סי' רע"ה סק"ג וז"ל ובלקט הקמח דף צ"ו קורא תיגר ומקלל הסופרים שעושיין אותיות הפוכין כגון ד' דדרך עץ החיים ו' דוימת תרח בחרן ל' דלנכרי תשיך ע"ש:

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה, במשה עבדו, וב ישראל עמו. ובנביאי האמת והצדק: (אמז)

הפטרה דאלה תולדת נח

בישעיה סימן נ"ז

רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי לא חלה פירבים בני שוממה מבני בעולה אמר יהוה: שפחי ירשלם דהות פאתא עקרא, דלא ילדת. בועי תשפחא ודוצי דהות פאתא, דלא עדיאת. ארי סגי אין יהון, בני ירשלם צדיתא. מבני רומי יתיבתא, אמר יי: ב הרחיבי מקום אהלך ויריעות משפנותיך יטו אל תחשכי האריכי מיתריך ויתדתיך חזקי: אפתא, אתר בית משרך. וקרני ארעך יתיבי, לא תמנעין.

זולק הדקדוק: בני. הבית בגעיא:

אסגא, עם משריטיך, ושלטונך, תקיפי: ג **כִּי־יִמִּין** וּשְׂמֹאֹל
תִּפְרָצִי וְזָרְעֶךָ גוֹיִם יִירָשׁ וְעָרִים נִשְׁמֹות יוֹשִׁיבוּ: אָרִי
לְדָרוֹמָא וּלְצַפּוֹנָא, תתקפין. ובנד, עממין ירתון, וקרין דצדון, יתבון:
ד **אֵל־תִּירָאִי כִּי־לֹא תִבּוֹשִׁי וְאֵל־תִּכְלָמִי כִּי לֹא תַחֲפִירִי**
כִּי בָשַׁת עַל־וַיִּמְךָ תִּשְׁכַּחִי וְחַרְפַּת אֱלֻמְנוּתֶיךָ לֹא
תִּזְכְּרִי־עוֹד: לָא תדחלין, אָרִי לָא תבהתינן. וְלֹא תתפנעין, אָרִי לָא
תתכלמן. אָרִי בהתת עולימותיך, תתנשון, וחסודי ארמלותיך, לָא
תדכרין עוד: ה **כִּי בְעַלְיֶךָ עֲשִׂיךָ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֵאֲלֶיךָ**
קָדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל־הָאָרֶץ יִקְרָא: אָרִי מָרִיד, דְּעַבְדִּיד. יי
עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. ופִּרְקִיד, קַדִּישָׁא דִּישְׂרָאֵל. אֱלֹהֵי כָל אַרְעָא, יתקרי:
ו **כִּי־כֹאשָׁה עֲזוּבָה וְעֲצוּבַת רוּחַ קָרְאֶיךָ יְהוָה וְאַשְׁת**
נְעוּרִים כִּי תִמְאַס אָמַר אֱלֹהֶיךָ: אָרִי כֹאֲתָא שְׁבִיקָא. וְעִיקַת
רוּחַ עֲרֵעַת, שְׁכִינְתָא דִּי. וכאתת עלומין, דאתרחקת, אָמַר אֱלֹהֶיךָ:
ז **בְּרַגַע קָטַן עֲזוּבַתֶּיךָ וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים אֶקְבְּצֶךָ:** בְּרַגְזוֹ זְעִיר,
רַחֲמֵיִךָ, וּבְרַחֲמִין סְגִיִּיאִין, אֶקְרִיב גְּלוֹתֶיךָ: ח **בְּשַׁעַף קֹצֶרֶף**
הִסְתַּרְתִּי פָנַי רָגַע מִמֶּךָ וּבַחֲסָד עוֹלָם רַחַמְתֶּיךָ אָמַר
גֵּאֲלֶיךָ יְהוָה: בְּשַׁעַף זְעִירָא. סְלִיקִית אֲפִי שְׁכִינְתִּי זְמַן, מִנִּיךְ. וּבִטְבוֹת
עֹלָם דְּלֹא פִּסְקוּ, אֲרַחֲמִים עֲלֶיךָ. אָמַר פִּרְקִיד, יי: ט **כִּי־מִי נַח זֹאת לִי**
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מִעֵבֶר מִי־נַח עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי
מִקֹּצֶרֶף עַלְיֶךָ וּמִגְּעֵר־בְּךָ: כִּי־מִי נַח, דָּא קְדָמִי. דְּקִי־מִית בְּמִימְרִי.
דְּלֹא יַעֲדוֹן מִי טוֹפְנָא, דְּהוּוּ בְּיוֹמֵי נַח. עוֹד, עַל אַרְעָא. כֵּן קִי־מִית. דְּלֹא
יְחוּל רְגִזִי עֲלֶיךָ, וְלֹא אֶזְזוֹף בִּיד: י **כִּי הִהָרִים יִמּוֹשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת**

ז'לק הדקדוק: "כימי נח. תיבה א' בכל ספרי תימן. כמו כימי נדת דותה (ויקרא יב-ב) וכן ת"י
"כיומי נח" וכן דעת רס"ג ז"ל בערבי, ועיין רד"ק. ותיבת נח בפשט אחד היא מלרע:
ומגער-בך. הגימל בשוא לבד והעי"ן נקראת בחטף קמץ, עיין רד"ק:

תְּמוּטֵינָה וְחֶסְדֵי מֵאֲתָךְ לֹא־יִמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא
 תָּמוּט אֲמַר מְרַחֲמֶךָ יְהוָה: אַרְי טוּרִיא, יַעֲדוּן. וְרַמְתָּא, יתְּפַרְקֵן.
 וְטוּבֵי מַנִּיךְ יְרֻשָׁלַם, לֹא יַעֲדֵי. וְקִים שְׁלָמִי, לֹא יתְרַחֲקֶךָ. אֲמַר דַּעֲתִיד
 לְרַחֲמָא עֲלֶךָ, יי: יי עֲנִיָּה סַעְרָה לֹא נַחֲמָה הִנֵּה אֲנֹכִי
 מְרַבֵּיין בַּפּוּךְ אֲבִיךָ וְיִסְדַּתִּיךָ בַּסְּפִירִים: חֲשִׁיכְתָּא מְקַבְּלַת
 עֲלֶבֶן קַרְתָּא דְאֲמַרִין עֲלֶיהָ עֲמֻמְיָא, לֹא תתְנַחֵם. הָא אֲנָא. כְּבִישׁ
 בַּעֲדִידָא, אֲבִי רַעְפְּתִיךָ. וְאֲשַׁכְּלִלְנִיךָ, בְּאֲבִינִי טָבֵן: יב וְשִׁמְתִי כְּדָכָד
 שְׁמִשְׁתִּיךָ וְשַׁעֲרִיךָ לֹא־אֲבִי אֶקְדָּח וְכָל־גְּבוּלְךָ לֹא־אֲבִי־
 חֲפִין: וְאֲשׁוּי כְּמַרְגְּלִין, אָעַד. וְתַרְעַךְ, לֹא־אֲבִי גְמָר. וְכָל תְּחֻמְךָ, לֹא־אֲבִי
 צָרוּךְ: יג וְכָל־בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ: וְכָל בְּנֵיךָ
 יְהוֹן אֲלֵפִין, בְּאֹרִיתָא דִּיִּי וְסִגִּי יְהִי שְׁלָם בְּנֵךְ: יד בַּעֲדָקָה תְּפֻוֹנֵי
 רַחֲקִי מֵעֲשָׂק בִּי־לֹא תִירָאִי וּמִמַּחֲתָה בִּי לֹא־תִקְרַב
 אֵלַיךָ: בְּזֻכּוֹתָא, תִּתְקַנֵּין. אֲתִרְחֲקִי מֵעֲשָׂקָא, אַרְי לֹא תִדְחֲלִין.
 וּמִתְבָּרָא. אַרְי לֹא יַעוּל, עֲלֶךָ: טו הֵן גְּזֹר יְגֹר אֶפְס מֵאוֹתֵי
 מִי־גַר אֲתָךְ עֲלִיךָ יְפוּל: הָא אֲתַפְנִשָּׂא יתְּפַנְשׁוּן, לִיד. גְּלוּת עֲמִיד,
 בְּסוּפָא. מְלִכֵי עֲמֻמְיָא דְמִתְפַּנְשִׁין לֹא־עֲקָא לִיד יְרֻשָׁלַם, בְּגוּיךָ יתְרַמוּן:
 טז (כ' הן) הִנֵּה אֲנֹכִי בְּרֵאתִי חֲרָשׁ נִפְחַ בְּאֵשׁ פָּחַם וּמוֹצִיא
 כְּלֵי לְמַעֲשֵׂהוּ וְאֲנֹכִי בְּרֵאתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל: הָאֲנָא, בְּרִית
 נִפְחָא. נִפְחַ נוֹר, בְּשִׁיחֻרִין. וּמִפִּיק מְנָא, לְצַרְפִּיָּה. וְאֲנָא. בְּרִית מְחַבְּלָא,
 לְחַבְּלָא: יז כָּל־כְּלֵי יוֹצֵר עֲלִיךָ לֹא יַעֲלָח וְכָל־לְשׁוֹן
 תִּקּוּם־אֲתָךְ לְמִשְׁפֵּט תְּרֻשִׁיעִי זֹאת נַחֲלַת עֲבָדֵי יְהוָה
 וְצַדִּיקְתֶּם מֵאֲתֵי נְאֻם־יְהוָה: כָּל זֵין. דִּיתְקֹן עֲלֶךָ יְרֻשָׁלַם, לֹא

זולק הדקדוק: יב כדכד. הכ"ף (הראשונה) בדגש, כי היא בכלל אוגירה והכ"ף בגעיא והשוא
 נע, על משקל ערבות עיין במחברת התיגאן: טז נפח. בפשט א' והיא מלרע, והיא שיטת הר"מ
 לונזאנו: יז תקום־אתך. התי"ו בגעיא מפני המקף, והיא מלעיל:

יצלת. וְכֹל לִישָׁן. דִּיקוּם עִמִּיךְ לְדִינָא, תַּחֲבִינִיהּ. דָּא. אַחֲסַנְתָּ עֲבָדֵי דִי
 וְזָכוּתְהוּן. מִן קַדְמִי, אָמַר יי: הִיא הוּי כָּל-עֲמָא לָכוּ לְמִים וְאֲשֶׁר
 אִין-לוֹ כֶּסֶף לָכוּ שְׁבֵרוּ וְאָכְלוּ וּלְכוּ שְׁבֵרוּ בְּלוּ-כֶּסֶף
 וּבְלוּ מַחִיר יִין וְחֶלֶב: יי כָּל דְּעָבִי לְמִילָף, יִיתִי וְיִילָף. וּדְלִית לִיהּ,
 כֶּסֶף. אִיתוּ שְׁמֵעוּ, וְאִילְפוּ. אִיתוּ שְׁמֵעוּ, וְאִילְפוּ. בְּלֹא בְּדַמְיָן, וְלֹא בְּמִמּוֹן.
 אֶלְפִין דְּטָב, מִחֲמַר וּמִחֶלֶב: דִּט לָמָּה תִּשְׁקֻלוּ-כֶּסֶף בְּלוּ-לָחֶם
 וַיִּגְיַעְכֶּם בְּלוּ לְשִׁבְעָה שְׁמֵעוּ שְׁמוּעַ אֵלֵי וְאָכְלוּ-טוֹב
 וְתַתְּעִנְג בְּדִשָׁן נַפְשְׁכֶם: לָמָּה תִּתְקַלּוּן בְּסַפְכוֹן, בְּלֹא לְמִיכָל.
 וְלִיאוֹתְכוֹן, בְּלֹא לְמַסְבַּע. קַבִּילוּ קַבְּלֹא לְמִמְרִי, וְאָכְלוּ דְטָב. וְתַתְּפַנֵּק
 בְּדַדְהִין, נַפְשְׁכוֹן: בַּ הֲטוּ אֲזַנְכֶם וּלְכוּ אֵלֵי שְׁמֵעוּ וְתַחֲי
 נַפְשְׁכֶם וְאַכְרַתְהּ לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסָדֵי דְדוּד הַנְּאֻמְנִים:
 אַרְבִּינוּ אַדְנָכוֹן, וְקַבִּילוּ לְמִמְרִי. שְׁמֵעוּ, וְתַתְּקִים נַפְשְׁכוֹן. וְאַגְזַר לָכוֹן,
 קִים עֲלֵם. טְבוֹת דְדוּד, דְּמַהֲיֻמְנִין:

ומנהג השאמי להוסיף פסוקים אלו:

כא הֵן עַד לְאוּמִים נִתְתִּין נְגִיד וּמְצִינָה לְאוּמִים: הא. רַב לְעַמְמִיָּא, מְנִיתִיָּהּ מֶלֶךְ
 וְשִׁלִּט, עַל כָּל מַלְכוּתָא: כב הֵן גֹּי לֹא-תִדְעַל תִּקְרִיא וְגֹי לֹא-יִדְעוּךָ אֵלֶיךָ יִרְוּעוּ
 לְמַעַן יְהוּה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פִּאֲרָךְ: הא עַם דְּלֹא תִדְעַע, יַפְלַחְנָךְ. וְעַם
 דְּלֹא יִדְעוּךָ, יִרְהֲטוּן לְאַסְקָא לָךְ מַסִּין. בְּדִיל, יי אֱלֹהֶיךָ: וְלִקְדִישָׁא דִישְׂרָאֵל, אַרִי שְׁבַחְךָ:

(גְּאֵלֵנוּ יְהוּה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרֻקְנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיָּהּ קְדִישָׁא, דִישְׂרָאֵל:)

עַל דָּא יִתְבַּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעֵלֵם,
 וְלְעֵלְמֵי עֲלְמִיָּא:

זֶלְק הַרְקָדוּק: כ חֲסָדֵי דוּד. הַשׁוּא שְׁבַסְמִיךְ נַע, מַפְנֵי הַמְאָרִיךְ שְׁבַחֲיִית, וְהַדְלִית רַפִּי, וְכ"ה
 גַּם בִּירוּשְׁלַמִּיִּים. וְעַד כַּאן מַסִּימִים בַּהֲפַטְרַת פִּרְשַׁת נַח, וְכֵן הוּא בַּהֲפַטְרִית קְדַמוּנִית, וְכ"כ
 הַרְמַב"ם ז"ל בִּפְירוּשׁ, וְעִיקַר: כג נְגִיד וּמְצִינָה. הוּא"ו בְּסַגּוּל: